

V L A D I M I R   G A J Š E K

SVOBODA BANDITIZMA

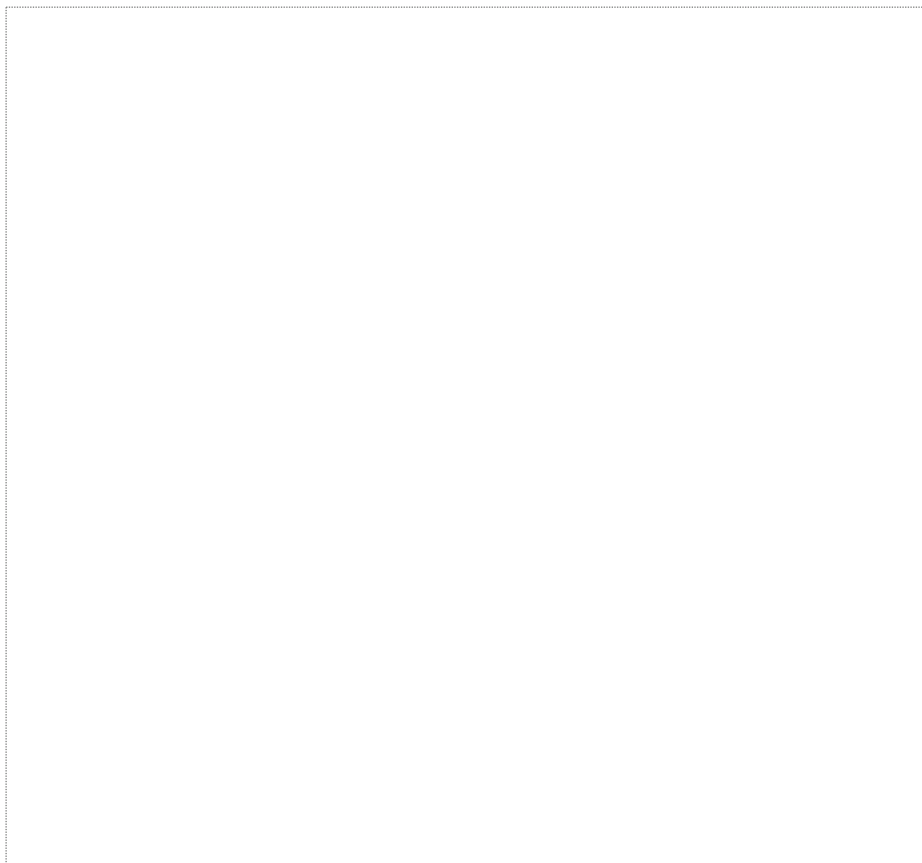

Stadimir Fijick

© Vladimir Gajšek, vse pravice pridržane

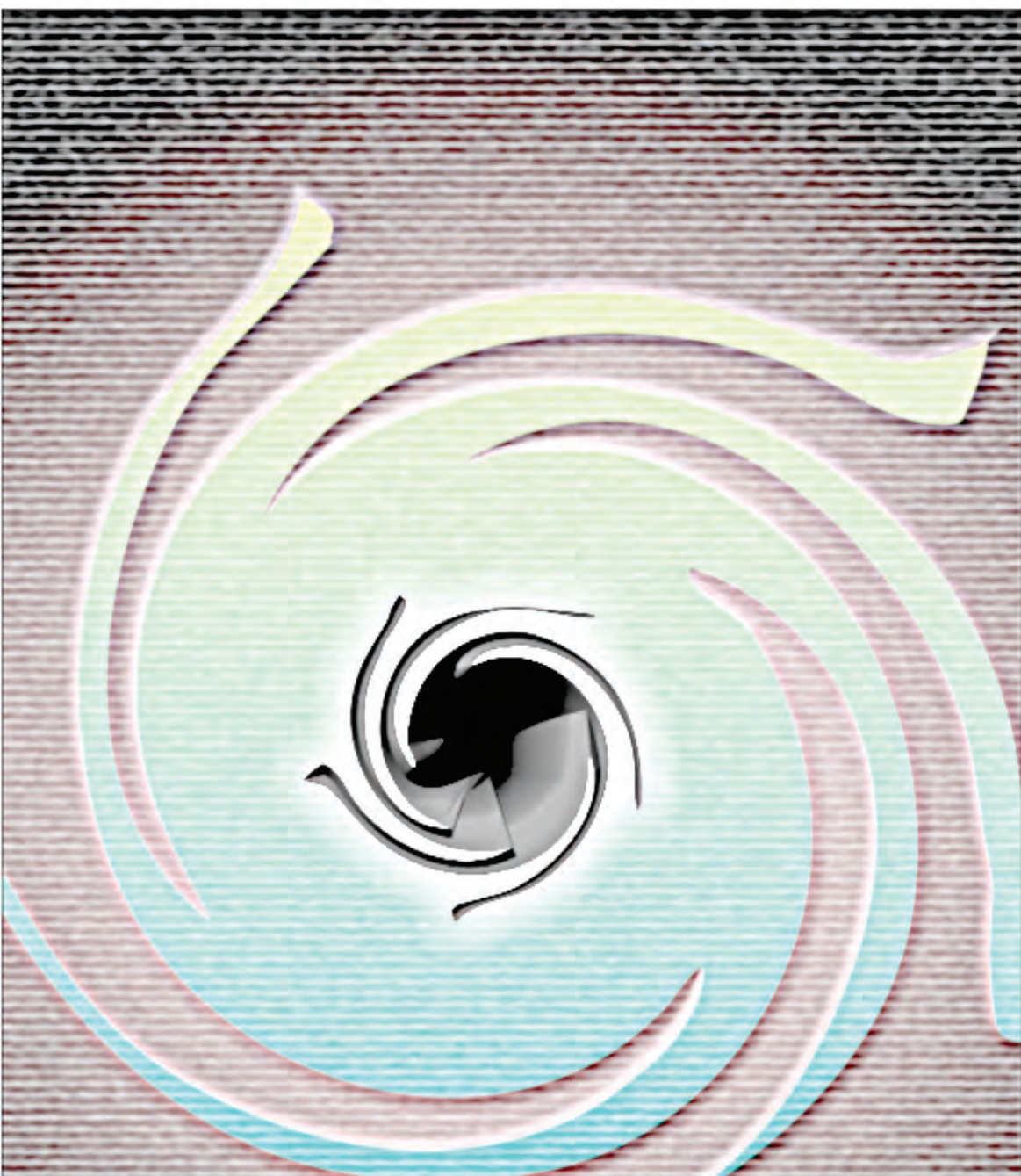
© fotografija Vid Gajšek

© INTELYWAY webmedia, 2010

VLADIMIR GAJŠEK

SVOBODA BANDITIZMA

:: Kako hitro se dogaja zgodovina – in zgodovinopisje – v 21. stoletju kot v novem začetnem tisočletju digitalizacije, svetovnega in globalnih spletov ter v virtualizaciji?

Med gorami arhivskih in dosjejskih papirnatih skladovnic, map in svežnjev, kjer je ustrezno dokumentirano in na papirju iz/pisano, kaj se je dogajalo, ostaja pomen izvenzavestnega v zgodovini konkreten in je tako očiten, da se spremeni kvečjemu v šolski učbenik: kar črpa iz teh učbenikov mladina, to sprejme za resnično preteklo dogajanje. Toda ob odkritju novih zgodovinskih ali življenjskih pričevanj se začenja uresničevati historiat držav in družb tudi ob usodah posamičnikov drugače: izza zgodovinarskih občosti, ki prekrijejo resnico s splošnimi izjavami ali frazami ter kraticami, se izrazi zgodovinska celovitost, katere kod pa je ponavadi preprosto dejstvo, pripadajoče dogajanju v duhu časa določne dobe in njeni materialni ter duhovni podlagi, kot na drugi strani pokaže bistvena razmerja. Lokalna in svetovna zgodovina sta povezani z metuljevim efektom vsečasno in po posamičnih zgodovinskih kriterijih ali časovnih dogodkih – po letnicah; tukaj zgodovina kaj rada greši, ker vzpostavlja nesorazmerno istočasnost, kakor da bi primeroma na določni dan v določenem letu v 2. svetovni vojni odločali neznani dogodki, kot da so nekateri krivi za stvari, ki so se ali se niso zgodile. Zgodovina pa ni zgolj nekakšen

vzročno-posledični popis dogajanj, marveč je urejanje njihovih medsebojnih, celo pogojnih zvez, da se izkristalizira na koncu koncev zgodovinska resnica. Zato zgodovinska resnica ne more biti le rezultat diktata vladajočih, marveč je vpisana tudi z neštevilno neimenovanimi, celo s pozabljenimi ljudmi, ki so v določenih zgodovinskih dobah ustvarjali in – pustili potomstvo. Tudi primeroma kompartijska diktatura ni mogla spremeniti zgodovine slovenskega naroda in jugoslovanskih narodov, zlasti ne po okrutnih in politično izšolanih metodologijah v političnih zaporih, marveč je izza bivše odrejenosti prišlo na dan resnično zgodovinsko dogajanje: z ovržbo bivših iluzij pa je zgodovina drugačna: če so primeroma v 30-ih in 40-ih letih 20. stoletja slavili v Nemčiji Adolfa Hitlerja, v Sovjetiji pa Stalina, tega ne bi mogli reči v letu 2005, ko sta oba voditelja velesil spoznana za masovna in vojna zločinca, kriva za smrt milijonov ljudi; enako velja za vse firerje vzhodnoblokovskih držav, posebno pa še za kumrovskega demagoga Josipa Broza, znanega pod vzdevkom Tito. Zato se lahko celo partizansko kot revolucionarni terorizem predstavi predvsem kot banditizem posebne vrste in kot tisti socialistični koncept, ki je ljudem odvzel njihove verske, narodne, delovne in zlasti človekove pravice in svoboščine. Tudi Slovenci po svetu, od vzhodnoblokovskih do zahodnih držav in na vseh celinah, to se reče, tudi v Svetovnem slovenskem kongresu, se zanimajo, kako bo šele z novo zgodovino slovenstva, a le tako, da bo staro zlo preseženo (Opomba 1).

O Svetovnem slovenskem kongresu, na katerega ustanovnem institucioniranju sem tvorno sodeloval tudi slovenski književnik Vladimir Gajšek - zlasti v statutarni komisiji in potem ob pretrganem kongresu že zaradi nenadno brutalnega in nenapovedanega vojnega napada okupacijskih jugoslovanskih sil na slovensko državo -, je prav reči, da je Svetovni slovenski kongres (SSK) organizacija, ustanovljena ob osamosvojitvi Slovenije ter je odsev zgodovinskega trenutka, ki je povezal Slovence doma in po svetu. Tudi v pomenu razvojnega slovenskega obdobja v pomenu s pretrganjem veličanja komunističnih banditizmov je Svetovni slovenski kongres pravzaprav vseslovenska organizacijska skupnost, ki povezuje in združuje Slovence doma in po svetu na temelju zavezanosti slovenstvu, ne glede na nazorske, strankarske in druge razlike, saj je osnovni namen Svetovnega slovenskega kongresa doseči, da se ljudje slovenskega rodu in porekla po vsem svetu čutijo kot posebna, svojska skupnost. Potemtakem je tudi v svetinskem pomenu kongresno delovanje namenjeno slehernemu Slovencu, naj prebiva kjerkoli že, da prebudi občutje za slovenstvo v njegovem okolju. In Svetovni

slovenski kongres že s tem, da povezuje matične, zamejske, zdomske in izseljenske Slovence, izpolnjuje zgodovinsko izročilo naših dedov iz leta 1848, to je program o Zedinjeni Sloveniji, nadalje pa vse zgodovinske pomembne družbene dogodke, ki so dvignili slovenstvo v Evropo in svet: prav Albert Svetina je avtor, ki kot bivši politični policist in izgnanec dokazuje, kako je pomembno prispevati tvorno v slovensko nacionalno zavest in v sprostitvev političnih sil na Slovenskem in sploh povsod, kjer se srečujejo tudi žrtve nacizma, fašizma in komunizma. V tem smislu si Svetovni slovenski kongres nedvomno zgodovinsko prizadeva povezovati slovenstvo, da ohranja in obrani čut za slovenski jezik in kulturno izročilo, da urejuje slovensko resnico biti, da spodbuja slovenskega duha in narodno samozavest, obenem pa krepi čut za slovensko državnost. Zlasti po zlomu Sovjetije in po propadu Jugoslavije je pomembno, da Svetovni slovenski kongres ohranja tudi zveze z vsem naprednim in resnicoljubnim slovenstvom, sploh z ljudmi, ki so takega ali drugačnega političnega prepričanja, od liberalcev do socialdemokratov, od klerikalcev do komunistov (med slednje spada prav Albert Svetina). Ni naključje, da zategadelj navede Svetovni slovenski kongres komunistu z zamrznjeno rdečo knjižico Milana Kučana, bivšega predsednika predsedstva Republike Slovenija, Govor na otvoritvenem zasedanju Svetovnega Slovenskega kongresa v Ljubljani, 27. in 28. junija 1991: *»Končno smo zmogli moči, da smo zbrali pod eno streho, pod streho Svetovnega slovenskega kongresa, kar imamo razmišljujočega, ustvarjalnega, nepomirljivega in ambicioznega, raztresenega in posejanega na različnih koncih tega majhnega, a hkrati velikega, tako silno različnega, a hkrati povezanega in zato med seboj soodvisnega sveta.»* Tukaj ne gre za množična morišča slovenskega holokavsta, ampak za raztresene in posejane množične življenjske ambicije slovenstva. V tem kontekstu se Svetovni slovenski kongres kot organizacija civilne družbe zavzema: - za demokratično, pravno, socialno, odprto in pregledno državno ureditev, - za ugled slovenstva in slovenske države v svetu na osnovi njenega vsestranskega in demokratičnega delovanja, - za državljansko oz. domovinsko vzgojo mladih v duhu slovenske narodne zavesti, - za spoštovanje narodove kulture in zgodovinskih dejstev, - za poprave krivic iz preteklosti, - za zaščito pravic državljanov Slovenije in Slovencev v zamejstvu in po svetu. (Opomba 2).

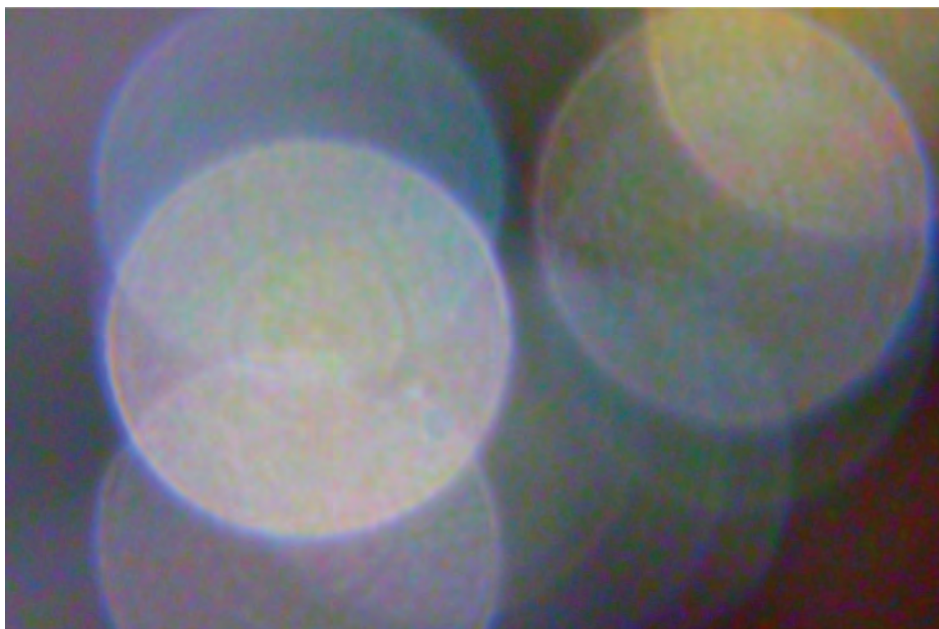
Pričevanje Alberta Svetine *Od osvobodilnega boja do banditizma* se začne pripovedno od začetka do konca, od mladosti na Primorskem, Dolnje Ležeče, do vnovičnih vračanj v Slovenijo s tožbo proti komunističnemu nasilniku in

oblastniku v zaporih Mitji Ribičiču ter ob pričevanju avtorja ob morišču Brezarjevo brezno leta 1996, naposled s sklepnimi mislimi. Partizanstvo se kaže kot jugoslovansko-sovjetizirano legionarstvo slovenskega in drugih narodov v medvojni kratki, a zgoščeno zli dobi ter v povojnem jugoboljševiškem terorju, ki sta ga spretno, a primitivno na vseh ravneh vodili sprva *ozna z vosom*, nato *udba*; slednja je bila vpotegnjena še naprej z zamrznjenimi partijskimi knjižicami in s podpisanim sodelovanjem za nedoločen čas, ki se hoče oživiti celo v letu 2005, vendar ne more več škodovati: zadnja poteza tega je bila narobesvetno obrnjena protislovenska udbaška potegavščina *udba.net*, ki je bila vrinjena v Slovenijo iz Nove Zelandije, čeprav so se sami desni politiki, ki so bili vsi vpisani kot udbaški konfidenti ali denuncianti, preprosto izčrtali iz knjige... - tako so bili vpisani med bivše udbaše celo Lojze Peterle ali Anton Drobnič, Jaša Zlobec in Jože Zagožen idr., da povsem nedolžne duhovščine ne omenjamo, ki nedvomno nikoli niso bili v udbi, razen da jih je, kot odlično opiše pričevanjsko doživeto Albert Svetina v knjigi *Od osvobodilnega boja do banditizma, ozna ali udba le "spremljala"...*: »*Poleg vsega trpljenja, ki sem ga preстал v svojem življenju, čutim ob koncu svoje poti zadoščenje v tem, da sem imel možnost, da to predstavim v knjigi. Želim, da tudi Slovenci, ki so s to zgodovino obremenjenim ali se kakorkoli zanimajo za to, spoznali pravo resnico o dogodkih med vojno in revolucijo, saj sem danes ena njenih redkih živih prič.*« (Albert Svetina, *Od osvobodilnega boja do banditizma*, 367. str.). Osvobodilni tolovaji so označeni kot tisti izvršilni partijci, ki so uspeli urediti snov človeštva kot lastni material za podlago tudi lastne in večidel samovoljne oblasti. Zato so se celo glede na delo organov državnega pregona in tožilstva nekateri še leta 2003 kakor čudili: »*Nekatere člane pa je kljub vsemu čudilo, da ni bilo vložene še nobene obtožnice, saj npr. Albert Svetina v svoji knjigi navaja konkretna imena in konkretne zadeve, na podlagi česar bi tožilstvo moralo odreagirati po uradni dolžnosti. Glede tega je g. Mazi odgovoril, da je glavni problem v teh zadevah pomanjkanje dokazov, brez katerih pa na sodišču ne uspeš. Povedal je še, da so glede teh zadev v stalnem stiku s posebno skupino na policiji, ki jim pomaga pri zbiranju dokazov, ko na kakršenkoli način izvedo za storilca in dejanje, vendar za sedaj še brez uspeha.*« (Opomba 3).

V novoveški zgodovini se problematika ničenja in usmrnitev ne kaže samo in le več kot etično-moralna vsebinska zasnova, ampak kot bitno vprašanje bivajočega bistva, čemu sploh obstaja življenje, ki se ne more ali ne sme uresničiti osebno, marveč se sprevrže v časno urejanje s splošnimi pogoji zgodovinskih dogajanj:

človeško bitje kot pojmovanje ali doživetje diktature proletariata predstavlja tisto urejanje še v 21. stoletju, ki je ob novih in vojnih tehnologijah vzpostavila stroge partijske in policijske nacionalne države. Politične policijske šole, filozofski materializem kot orodje oblasti, podrejenost znanosti, umetnosti in družbenega ter osebnega življenja diktaturam, strokovnost in razrednost... so se strnile v sklope sobivanja, ki je zamolčalo bistvene zločine kot holokavst, povzdignilo pa je državno upravo, politično policijo ter spolitizirano vojsko. Reaktualizacija leninizma, stalinizma in titoizma predstavlja še zadnje poskuse, da bi bilo zamolčano zgodovinsko dogajanje v 20. stoletju, medtem ko se uresničuje z odpiranjem arhivov prav slednje: ponovna oživitev misli na totalitarizme, zlasti glede na udbomafijo v Sloveniji v 20. stoletju, govori o usodi policijsko-militarističnega etatizma, ki se je sprevrgel iz narodnosti, partijnosti in idejnosti v premik demokratizmov, v upoštevanje človekovih pravic ter naposled v skupno reševanje evropsko-slovenskih vprašanj. In prav v tem kontekstu je Svetinovo pričevanje dragoceno, ko dokumentira dejanske razmere z vidikov posamičnosti skozi razvoj občinske, državne in celinskoevropske zgodovine.

:: Pričevanje Alberta Svetine

Premišljam, kaj bom pisal o Albertu Svetini in njegovi knjigi *Od osvobodilnega boja do banditizma*, izdala Nova obzorja v Ljubljani, avgust 2004, 367 str. Kdo je stal za knjigo, tudi vem: morda le slovenski sredinci na desni...?! Udbanetni tipi?! ki pa v knjigi niso omenjeni niti blizu, a je dobro poznati idejno ozadje tega pričevanja Alberta Svetine: v zavezi s (proti)komunizmom...

Temeljna poteza slovenskega jugopoljševističnega oblastništva je bilo medsebojno biciklistično izigravanje v horizontalni mobilizaciji, sicer pa v ostrih, vasezaprtih odločitvah partijskih družin vertikalno hierarhično. Tako imenovana "Partija" ali "Revolucija" sta bili kvečjemu podli in puhli izgovor brez vsakega smisla, zato pa sta bili kot ideološki frazi brž sprejemljivi na vseh ravneh, zlasti pa "ljudsko": podobno je tudi z drugimi socialističnimi kraticami, kot je primeroma zloglasni OF... Že v definiciji "Partije" se slovensko pokaže izigravanje, ko niso niti Francetu Klopčiču, bratu pesnika Mileta Klopčiča, priznali zgodovinsko-partijske opredelitve, da je bila ustanovljena kot peščica zagretilih privržencev prve socialistične države na svetu le KPJ (Komunistična partija Jugoslavije) in KPS (Komunistična partija Slovenije) že leta 1918/19, torej z razpadom avstroogrske monarhije: za ustanovni datum slednje

kratice, namreč KPS, so oklicali neko posedanje v Čebinah menda leta 1937, menda v kaki drvarnici ali kje zunaj na hlohkih, ko so se "sestali" nekateri, ki so po letu 1945 in naprej prevzeli vso državno oblast nad slovenskim narodom in delovnim ljudstvom. Preprosteje rečeno: ko bi se primeroma "sestalo" nekaj tipov v kaki lovski sobi kake vaške krčme in bi tam "razpravljali" o politiki, bi se lahko z zapeljivimi frazami in organizacijskimi imeni oklicali spet za ustanovitev nove politične partije... Slovenski novi komunistični nepridipravi in candrice so poskušali po vojni prikazati, kakor da so čebinsko določili, kaj da je bila Partija, ki je v resnici bila še avantgardna brez njih leta 1918/19..., ko kakšnega Filipa Filipovića niti omenili niso. Celo več, po dobljeni vojni zaradi svetovne delitve vodilnih velesil in zaradi odločitve Sovjetije, da pripada slovensko ozemlje pod komunistični režim Titove Jugoslavije, so mnogi prvotni slovenski komunisti bili – pod lažnimi obtožbami krivosumno in na montiranih procesih tudi zaprti, primeroma zgodovinar Dušan Kermauner... S tem so komunisti čebinsko uvedli drvarniško ideologijo, ki pa je bila ob izigravanjih le prezaresna: vpeljali so le jugofirerski princip in jugoboljševiško diktaturo, ki je opravila najprej celo z marksizmom in leninizmom, saj je vpeljala zgolj stalinizem in titoizem ter kardeljstvo, ziherljanstvo itd. Zato je marksizem na Slovenskem na tako slabem glasu in ga ne upoštevajo niti publicistično ne ideološko: partijski čebinski titoisti so morali zagovarjati le politiko trdo roke in okrutnost. Eden od "najboljših življenjskih tovarišev" tov. Tita je bil tudi okrutni demagog kot vodja ozne, tesarski nepridiprav Ivan Maček z Zadobrove, po zgledu kumrovškega demagoga ali ključavničarske barabe kot vzornika. Potemtakem je slovenski holokavst, ki je po Titovem ukazu in v dogovoru s slovenskimi partizani ter komunisti uničil vsaj 40.000 slovenskih ljudi, le del politike Partije in Revolucije, zato: *»Spoznal sem, da so me izigrali, ne samo Partija in Ozna, ampak tudi ljudje, s katerimi sem sodeloval. Še danes so na visokih položajih, čaščeni in privilegirani. Moje vodilo je bilo drugačno. Cilj mojega prizadevanja pa je danes v tem, da slovenski narod in predvsem potomci ter sorodniki žrtev povojnih množičnih pobojev vidijo pravo sliko, kaj se je dogajalo v t.i. NOB«* (Albert Svetina, *Od osvobodilnega boja do banditima*, 366. str.). Tudi NOB predstavlja jugoboljševiško, potujčeno kratico – **ljudski osvobodilni boj**. SFRJugoslavija kot militaristično-policijska država je delovala v mednarodni javnosti podobno primitivno – kot je obvladovala s totalnim in totalitarnim nasiljem v vseh vejah oblasti življenje jugoslovanskih narodov. Samo jugobalkansko klanje pred izginotjem Jugoslavije kaže, kako so bili narodi naščuvani v resnici drug proti drugemu in kako je partijsko-revolucijsko delovala

sila države nad vsemi republikami in obema socialističnima pokrajinama. Slovenstvo je moralo preživeti kljub premnogim poskusom jugoslovenskega raznarodovanja in kljub holokavstu ter zastrahovanju: tako imenovano "pravosodje" je delovalo namreč tudi vojaško unitaristično. Strateški pomen jugoboljševizma se je potrjeval celo v svetlih in javno proklamiranih ciljih – v resnici pa je družbena pragma dokazovala vsepovsod zaostalost. In ker je slovensko ozemlje vendarle pripadalo sosedstvu avstrijskih, italijanskih, madžarskih in hrvaških razvitih tendenc, je bilo na severu Balkana zatočišče južne Evrope... - tudi v deželah, ki niso bile sovjetizirane, je namreč vladala v določnih povojnih obdobjih hladna vojna s svojimi propagandnimi sredstvi in cilji. Torej se je uveljavilo oblastniško vsepovsodišnje vodilo v enačbi: sovjetizacija = jugoslovenizacija, kar pomeni: sovjetizem = titoizem, namreč kot jugoboljševiška različica moskovskih direktiv in plačanosti. Narodni socializem kot fašizem je bil spet podoben izraz novoveških diktatur, kot je bil pozneje nemški nacizem itd. – zato so se tovrstni »socializmi« metodično dobesedno prekrivali, le da so imeli drugačne predznake, vse do sesutja Sovjetije in prej padca berlinskega zidu. Šele v letu 2005 je namreč mogoča tudi tista zgodovinska distanca, ko je razvidno, kaj so bili državni socializmi v Evropi: pa naj je šlo za leninizem in stalinizem in naprej, za hitlerizem in italijanski fašizem, za titoizem ali vse druge firerje vzhodnoblokovskih držav. Šele v tem političnem kontekstu se razsvetli razvidno tudi pričevanje Alberta Svetine *Od osvobodilnega boja do banditizma do življenjsko v celoti*.

:: Bil je 3. marca 2005, četrtek, Svetovni slovenski kongres, Ljubljana.

Devetdesetletni avtor Albert Svetina tokrat ni bil prehlajen. S sodelavci je sedel za kongresno mizo in pred mikrofonom pojasnjeval svoje življenjske dogodke. Torej tukaj steče govor o kakor pozabljenih, a konspirativno zdaj javnih temah revolucije, torej o jugogestapovskih manirah, ko ni potrebno posebej prepričevati prepričanih, masovno zbranih pa vendar radovednih, niti ni potrebno pojasnjevati, kar je bilo strankarsko politično jugoboljševiškega, a se je izteklo celo v sebilastno nagrajenost. Franc Leskošek Luka je imel Alberta Svetino v kompartijski organizaciji za izvrševavca naročnine ob marsikateri akciji, deloval pa je tako, da je svojega hlapca zanikal, saj so Alberta Svetino proglasili celo za narodnega izdajalca itd.; logorejni Edvard Kardelj in Ivan Maček Matija, ta je bil pozverinjenec brez duše, sta bila privzgojena politična fanatična privrženca Sovjetije in sta poznala delovanje kompartijskih resorjev ter metod, še zlasti ko je šlo za privzem oblasti ali diktature,

poleg njiju sta bila tukaj še Miha Marinko in že omenjeni Leskošek. Težnje po privzemu oblasti so bile totalitarne in totalne obenem, torej je diktatura »partijsko« prevladala že med 2. svetovno vojno, po vojni pa diktatura ozne in udbe, oba organa centralnega komiteja komunistične partije. Celo več, politična policija se je vzpela nad kompartijske strukture, skupaj z jugosoldatesko. Že najmanjši odpor so v vrstah take organizirane bojevitosti preprosto likvidirali, in to shinavčeno v samih partizanskih vrstah, odrejeno odredno. Tukaj so odločali kakor Šilih, znani morilec in eden od načelnikov oddelkov proslule ozne, ki je v Slaviji - danes na Štefanovi ul. V Ljubljani stavba Ministrstva za notranje zadeve - podstavil osnove povojnega terorja in likvidacij. – Tokrat so spodaj na Slovenski cesti mimo pošte drveli avtomobili in avtobusi. In spodaj na Cankarjevi ulici je nekdo začel bobnati. V 4. nadstropju smo zaprli okno, da nas ne bi nihče motil, ko poslušamo medvojnega in oznovskega pričevavca... - 3. marca 2005 zvečer...

:: Bil je 3. marca 1952: cesta izza plinarne, Budimpešta:

»V začetku marca 1952 sem bil še vedno prehlajen. S sodelavci sem odhajal iz uredništva časopisa *Za ljudsko zmago*. Pred stavbo, kjer je bilo uredništvo, nas je pričakal šofer in nas je peljal v tiskarno. Njegovo vedenje je bilo nekoliko nenavadno in zato sumljivo. Ko sem pozneje iz tiskarne stopil na ulico, so moji sumi postali otipljivejši. Nasproti tiskarne, kjer je bila plinarna, sem zavil na glavno ulico, po kateri je vozil tramvaj. Na vogalu sem opazil nekega znanca, ki je opazoval, v katero smer sem se namenil. Nenadoma so me obstopili trije neznanci in zahtevali, naj se legitimiram. Do takrat se mi kaj takega še ni zgodilo. Presenečen sem odvrnil: »Zakaj? Komu naj se legitimiram?« Zahtevali so, naj jim pokažem legitimacijo. Nisem hotel. Ura je bila štiri popoldne in ljudje so odhajali iz plinarne. Naokoli se je zbrala velika množica. Neznanci so me zgrabili in me porinili v avto. Eden je skočil k šoferju, druga dva pa sta me stisnila za roke in me z vso silo držala od zadaj. Nerodno mi je bilo, da so me tako prijeli in me odpeljali. Bil je 3. marca 1952. Iz voznega parka tajne policije so imeli najboljši in najhitrejši angleški avto, s katerim so nebrzdano hiteli po mestnih ulicah.« Bil je v Budimpešti: iste metode pa tudi v Jugoslaviji in vsem vzhodnem bloku.

Ali so še možne historične kriminalke, ne bi smelo biti več le literarnokritično vprašanje, saj niza pričevanje Alberta Svetine - *Od osvobodilnega boja do banditizma* – neposredno doživetja v svojem avtobiografskem pregledu tako, da jih

vpleta v narodno zgodovino, in tako od zgodnjega otroštva do predavanja primeroma v Svetovnem slovenskem kongresu 3.3.2005, kjer je to svojo knjigo množici obiskovalcev tudi živahno in kljub 90-im letom predstavil kot odgovore na dokaj kočljiva, celo včasih idejnizirana vprašanja. Gre za pričevanjsko resnico, ki je osebna, kolikor hkrati dejansko izpričano zgodovinska, torej s poznavanjem dogodkov, ki so se res zgodili in o katerih ni nihče Albertu Svetini diktiral, da jih mora opustiti ali jih izpisati po kaki partijski liniji. – Ko opiše Albert Svetina svojo aretacijo, opiše pravzaprav kakor mafijske razbojnice ugrabitelje vse vzhodnoblokovske likvidatorje, tudi tiste jugogestapovce, ki so "aretacijo" kot ulično zasedo in grobo ugrabitev pripravili... Banditi in lopovske metode udbomafijskih nasilnežev, izvrševavci... - povsod: od Ljubljane do Moskve in dlje, takrat v Budimpešti. Stalinisti in titoisti – ista mafijska metodologija...

:: Načrtni posegi nasilja

Že leta 1944 so partizanski komunisti pripravili – tajni – seznam 17.000 registriranih kakor sovražnikov njihove osvobodilne fronte in ljudstva, ki se je preimenovalo na srbohrvaški način v posplošitev "naroda". Ivan Maček Matija, pozverinjeni primitivec, ki se je tovrstno preganjaško šolal v Sovjetiji, je tudi partijsko-šolsko izvajal posebno "disciplino" likvidacij ter je predstavljal – titoistično – glavno linijo partijske organizacije, tako da bi naj takšna "šola" prerasla celo samo zgodovino. Šolo je v histomatskem smislu sicer jecljavo vodil ideološki ždanovec in stalinist Boris Zihlerl, ko naj bi republiško-partijska šola predstavljala vrh učenja, kako je potrebno opraviti s "sovražniki", tukaj pa so bili vodilni še Leskošek, Marinko, Kardelj..., vsi poleg Mačka verzirani v političnih perverzijah in (samo)lažeh. Zlasti tovariš Kardelj je imel tako imenovana kakor predavanja na partijski šoli ali v smislu gmajne, ko se je zavzel, da kompartija tudi po vojni prevzame vso oblast koderkoli, od terena do vrha – pa ne le v ideologiji, marveč tudi v materialijah; kjer ni bilo, so si preprosto na silo vzeli. To že imenuje Albert Svetina kakor banditstvo.

Še za časa 2. svetovne vojne so tovariši skrbeli za sistem izobraževanja svojih lopovskih kadrov, tudi v letu 1944 in potem, ko je bil slovenski, pa tudi posebej dolenski kmet izčrpan, pomagali pa so zlasti materialno Angleži, ki so tudi v Beli krajini z letali odmetavali obleko, prehrano, orožje. Za politično in materialno linijo partijsko vodenega partizanstva je bilo skratka poskrbljeno že med vojno. Ker so si partizani "vzeli" - od krompirja do prisilnega zakola živine in drugo - , ker so jemali otrokom in civilnemu kmečkemu prebivalstvu, so želi tudi odpornost na vasi.

Proti koncu vojne, maja 1944 je odšel tovariš Maček v Drvar k jugofirerju, ko se je vrnil, pa je sklical sestanek, na katerem so se že seznanili, kaj in katera je titovsko-rankovičevska "linija" kot linija med ključavničarjem in vaškim šivarjem. Bistvo sporočila je bilo, da bo treba po vojni pobiti nasprotnike, likvidirati masovno sovražnike – in res, sodišč ni bilo, začel se je znova čas likvidacij in brezobzirnosti. Po koncu vojne so se začele aretacije, sledile so likvidacije.

Sovjeti so načrtovali, da naj ozna prevzame vso oblast, ko se je že bližala vojna k svojemu koncu, torej naj bi bile likvidacije pripravljene masovno, kar bi naj bila zgodovinska naloga vsekomunistične partije boljševikov tudi v Jugoslaviji in Sloveniji: načrt je bil uspešno izpeljan ne le v Sovjetiji, ampak tudi v vsem vzhodnosocialističnem bloku, zlasti posebej okrutno pa v Sloveniji in pod Titovim vodstvom, češ zgodovina ne bo imela več opravka z življenjem, ko bo konec vojne, ampak se naj po vojni brž začnejo krajevno in vsedrjavno aretacije. Alberta Svetino so iz Postojne premestili za načelnika ozne v Belo krajino. Že po proletarsko-vaškem rodovniku je pripadal kompartijski eliti: toda pri njem so se tovariši le zmotili, ker je ohranil kmečko protifašistično poštenost.

Že 15. maja 1945 so začeli z aretacijami ob osvoboditvi Ljubljane, ko je Malešič, načelnik ozne, poslal Alberta Svetino z znanim morilcem partizanov "krvavim Morejem" narodnoherojsko v "akcije"... Narod se je takoj pokoril novi oblasti in ljudskoodbornim zaupnikom ter vodjem. Ljudje so bili dobesedno presrani – v strahu pred zmagovavci. Če je šel Albert Svetina primeroma k brivcu na striženje, ni nič plačal, kajti "partizan ne plača", obenem pa so tovarišije po navodilih ropale trgovine in skladišča... po nalogu tovariša Mačka v Ljubljani pa še posebej, od zlata, zlatih ur in nakita in srebra do preprog in slik... in po nalogu tovariša Mačka se je tudi Albert Svetina vključil v plenjenje; iz trgovine Slovan na ljubljanskem Starem trgu so primeroma odpeljali 3 kamione tekstila, ne da bi si kdo upal pisniti... o zakonitosti "zaplemb" ni bilo besedice, prav tako so tovariši oznovci

"zavzeli" ali "zasedli" imenitne meščanske vile na Vrtači in drugod. Zlasti je bil znan po takih "zasedbah" tovariš Milan Apih, ki je zanj kot oznovca veljalo, da od hiš, ki jih zasede ta tovariš, ne ostane kaj drugega kot dimnik, kajti če se Apih seli, poglej, ali je ostal še vsaj dimnik... Tako so povojne partizanske in osvoboditeljske sile kot tolpe ropale, kamor so prišle ter so si "prisvojile" ljudsko, kar so premoženjsko vrednega mogle, od zlata do blaga... Med drugim je naročil primeroma tovariš narodni heroj Ivan Maček, naj njegov namestnik Albert Svetina dvigne v Slaviji kovček in mu ga prinese, in res, dva vojaka iz Slavije sta prinesla kar dva kovčka, polna zlatnine, ki jo je potlej tovariš Ivan Maček kot načelnik ozna delil – zlasti sorodstvu, ki mu je zaupal, od sestre Pepe, poročene Kardelj, naprej... in drugim iz Zadobrove. In ti vsi so potlej uporabljali nagrabljene ali uropane reči, imeli pa so tudi svoje posebne stražarje...

:: Ali je bistvo novoveške slovenske zgodovine prelitje krvi?

Če je bilo slovensko delovno ljudstvo v jugoslovanskih nasilnih posegih nad sabo posrbljeno ali pohrvateno le kot »narod«, tedaj se je moralo politično delovanje opredeliti kot znova tisto sprotno urejanje, ki je iskalo svojo avtentičnost v narodni samobitnosti, ne pa zgolj v nekakšni idejnosti ali (kom)partiji. Oefovstvo se je porajalo kot vrhnje splošna ideologija, ko ni nihče posebej razlagal, za kakšno vojno fronto gre pravzaprav, kaj šele, kaj pomeni, da bi bila taka fronta sicer gverilsko kakor »osvobodilna«: znane so geslovno tako imenovane Temeljne točke te sprva hišne organizacije, nato pa tudi načela. ([Opomba 4](#)).

Pisatelj in akademik Alojz Rebula se je odzval na pričevanje kot spomine Alberta Svetine-Erna in Angele Vode z glosso v slovenskem katoliškem tedniku z glosso *Dve knjigi za morebitni proces?*, rubrika *Credo*. (Družina, 4. številka, letnik 54, Ljubljana, 23.1.2005) takole: »*Kaj imata opraviti z našo rubriko življenjski izpovedi udbovca in komunistke? sem rekel znancu, ki mi je navdušeno svetoval spomine Alberta Svetine-Erna in Angele Vode.*

Albert Svetina (Od osvobodilnega boja do banditizma), pomočnik krvavega Mačka in sam šef Udbe za Primorsko, pozneje emigrant na Madžarskem. Angela Vode («Skriti spomin»), komunistka od 1922, leta 1939 izključena iz Partije, ker se je uprla paktu Hitler-Stalin, po vojni obsojena na 20 let ječe ...

‘Če bi kdaj prišlo do obnove procesa proti dr. Rožmanu,« je nadaljeval znanec, čustven pravnik, »bi obe knjigi predložil med obrambno gradivo!’

‘Zakaj?’

‘Ker je šele iz teh dveh knjig, ki sta ju napisala komunista, do konca razvidno, kaj je bil slovenski komunizem: njegova stalinska identiteta, tja v njegovo drobovje. Barbarstvo in cinizem! Zato se dr. Rožman v presoji - poudarjam v presoji - tega fenomena ni motil. V tretjem tisočletju lahko rečemo: zgodovina mu je dala absolutno prav. Kar beri! Barbarstvo! Ne iz krščanskega, ampak iz čisto človeškega vidika. Sicer pa ne Svetina ne Vodetova nimata kaj s krščanstvom. Čeprav prvi ne more prehvaliti župnika Svetiča iz Divače, druga pa si je v testamentu izvolila cerkven pogreb ...’

Tako moj malce zaneseni znanec.

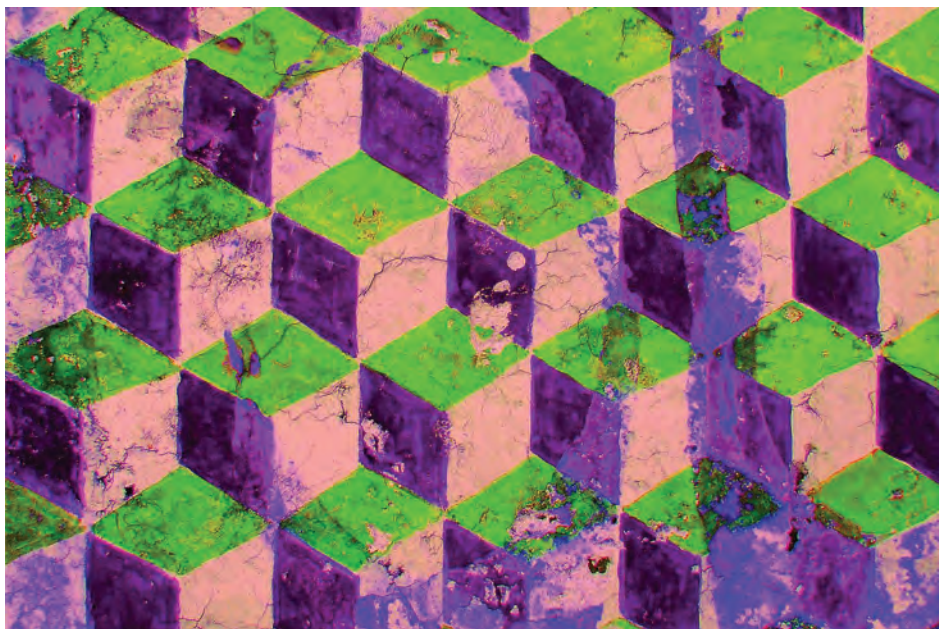
Kljub tej hvali nisem letel po tisti knjigi. Ostal sem zadržan. Toda prišla je angina in me spravila za štiri dni v posteljo, da sem si knjigi lahko prebral.

Svetino, naj sem bil še tako maloveren do udbovca, mi je priporočalo nekaj dejstev: izjava »Nikogar nisem aretiral in nikogar ubil«, njegova primorska narodna zavest in to, da je bil delavec, torej manj sposoben intelektualskega zviranja. In tako sem ga pospremil po njegovi grozljivi karieri od Mačkovega brloga na Stražnjem vrhu v Beli krajini do poveljne komande Udbe za Primorsko v Ajdovščini, ob njegovem dokazovanju, kako je v vseh trenutkih Ozna prešinjala Partijo, Partija pa OF. Povsod sama Udba.

Pri Vodetovi - drugačni etični kvaliteti - pa sem se lahko poklonil nezlomljivi sli po pravici in kako, s kakšnim satanskim sadizmom, se ji je Partija maščevala za to, da je praktično bila edini slovenski komunist, ki se je uprl objemu med Hitlerjem in Stalinom. Vsi drugi pa: »Stalin že ve, kaj dela.« Ganjen sem jo pospremil od enega slovenskega Auschwitzta do drugega, od Begunj do Rajhenburga. »Pustite me, ne morem več, uničili me boste,« se večkrat v knjigi zasliši njen vzdih. Pa tudi odgovor:

»Saj to je naš namen, da vas uničimo!« Tudi pri njej povsod Udba, tja do uradov pokojninskega zavoda ...

Knjigi za na proces? Tretje tisočletje jima ne bi verjelo ...«

:: Začetek brez konca in konec brez začetka: medvojna Slovenija

»*Bum* je bila moja prva beseda« izreče o svojem otroškem rekanju bodoči antifašist Albert Svetina.

Institucionalnost državnopolicijske moči ali politično prenapolnjenih zaporov ne more, ni mogla zapolniti instance praznine v zgodovini novoveškega slovenstva, ki je kakor strmoglavila v svoj lastni ničes in državno obstoječe brezpravje jugoslovanskega vodenja. Slovenske knjige mrtvih se odpirajo zategadelj z odkritji vsenovih medvojnih in povojnih grobišč, z diktaturo primitivnih razbojnikov na oblasteh ter z njihovo popadljivostjo, kar vse je zapopadeno v času velikih sprememb, kjer naj bi se začelo tudi naše življenje. Ekvivalentni simboli ali vsaj analogije med cerkveno in komunistično oblastjo naj bi pojasnili, kaj je načeloma tudi dobro in kaj zlo, čeprav je zlo vedno zlo in je dobro v svoji darovanosti tudi vrednota zmerom kot dobro, celo kot razvrščene dobrine. To notranje prvinsko načelnost v novejši slovenski zgodovini opredeljuje zlasti svojevrstno »zgodovino-pisje«, kolikor sploh moremo govoriti o kakšnem zgodovino-pisju, ki bi si zaslužilo to ime – saj je šlo za beleženje zapisnih diktatov in za splošno prirejanje zgodovine po vzoru in diktatu le oblastniške vrhuške in konspiracije.

Komunistična oblast je za svoj položaj političnopolicijskega terorja tudi po vojni določila celo kopico zmagovitih dnevov, od dneva vstaje do dneva of itd. kot nekakšne skupne državne praznike, povsod je pisala o svojih in le o svojih članih ali simpatizerjih, kdor pa je samo namignil v dobi jugoterorja na resnico in dialektiko zgodovinskih odnosov, je bil brž proglašen za narodnega kakor (vele)izdajalca ali kot sovražnika in nasprotnika ljudstva, ki da širi nestrpnost bodisi z verbalnim deliktom ali z govorom bodisi s pisno – tudi zgodovinsko utemeljeno – besedo. Nemška, italijanska in madžaronska okupacija se je zgodila resda kakor spontano, saj bi lahko prikolesarili okupatorji tudi kakor na počitnice, ker ni bilo nobenega in nikakršnega odpora – celo tekmovali so nešportno med seboj fašisti in nacisti, kdo bo prvi v Ljubljani – in prvi so prispeli pripadniki Kraljevine Italije ter ustanovili provincialno italijansko Ljubljansko pokrajino kakor nekakšni evropski osvoboditelji, medtem ko so nemški tovariši zavzeli brž Maribor in Štajersko ter Koroško. Narodno smrt je sicer pripravljala slovenstvu z izumrtjem spontanega izginotja prej tovariš Tito, ta ob Stalinovi pomoči, saj je bila napovedana razdelitev Slovenije pod unitarizmom šele poveljnega obdobja, začelo se je tudi tiho zatiranje slovenskega jezika in literature – s "skupnimi jedri" ali z "razšolanjem šol" pod jugoslovanskim ali velesrbsko-velečrnogorskim vplivom ter pod Titovim vodstvom.

Kakor mimogrede je omenjena zamenjava oznak na kapi: **trobojnico** je zamenjala rdeča zvezda, ta opremljena celo z znakom srpa in kladiva. Ker partizanstvo potemtakem ni bilo slovensko, marveč vseprej stalinsko in titoistično, se je opredeljevalo tudi po "partijski liniji" s strogim vodstvom pridobivanja funkcij, kar se je ohranilo tudi v leto 2005 kot metoda in se ohranja naprej.

Najmanjša manifestacija odpora proti jugoslovanskemu potujčenju je pomenila preganjanje in politični zapor ali preživetje oziroma umiranje in smrt v katerem ob Titovih socialističnih konclagerjev: od Teharij, Sternthala do Golega otoka... »Pod vodstvom« je pomenilo, da je jugodiktatura jugofirerja bila dovolj močna, da je zatirala in likvidirala vse in vsakogar, ki ne bi bil v "osvobodilni fronti" kot transmissijski organizaciji: zato so se tudi po vojni vpisovali mnogi v to oblastno splošno organizacijo že "na terenu", čeprav večina sploh ni sodelovala s kompartijsko peščico okrutnih titoističnih firerjev. Okrajni in okrožni "odbori" so imeli "izbrane" vodje, ki so bili vsi pod neposrednim vplivom kompartijskih firerjev. Protislovenstvo se je širilo potemtakem jugoslovenizirano na način, ki je

odpravljaj sproti tudi zgodovinski spomin; tako imenovani "vrhovni plenum osvobodilne fronte" in njegov izvršni odbor sta predstavljala podrejenost jugoboljševikov na način "ljudskosti", program tovrstnih oznovskih ali udbaško pogojenih odnosov pa se je oblikoval iz konkretnih razmer celo že v vojni kakor med boji in je bil končno zapisan tudi v nekakšnih "Temeljnih točkah" omenjene transmissijske organizacije. Že hitlerjanski proletarski socializem je evropsko pokazal, da je možno masovno sfanatizirano sovraštvo, poleg tega pa je tudi sovjetski vzor zbirokratiziranosti deloval dovolj mednarodno »razredno zavestno«, da je omogočal tudi v Sloveniji krepitev "organiziranosti" splošnega in vsenarodno mednarodnega in ljudskega sovraštva, katerega podlaga je iracionalnost ali vsaj razzgodovinjenje. Temu pravi Albert Svetina že uvodoma "banditizem".

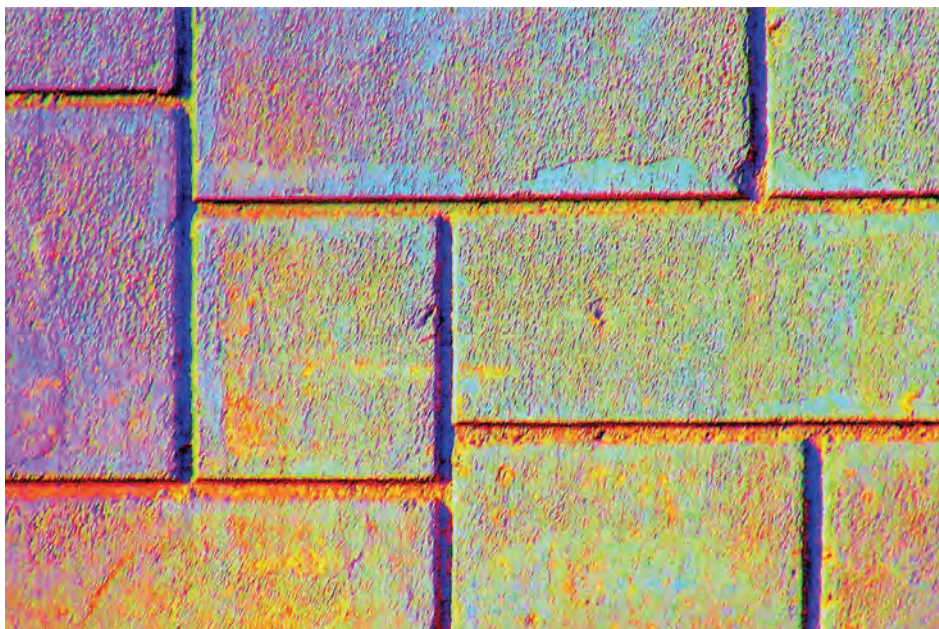
:: Slovenski narodni tip

Kako je mogoče, da so jugoboljševiške oblasti že med vojno in po vojni vključevale običajno za najbolj okrutne zadeve, ponižanja, uničevanja, pretepaško konspirativna zaslišanja, zverinska mučenja, za ogledovanje izstradanih in na smrt izčrpanih taboriščnikov in taboriščnic, zapornikov in zapornic prav ljudi slovenskega porekla, se pojasni, ko beremo v pričevanju Alberta Svetina poimenoma izbrance za jugoslovansko politično in vsakršno rabljevstvo: od celotne slovenske vrhuške z najboljšim Titovim tovarišem, četrtipismenim tesarjem I. Mačkom Matijo, E. Kardeljem Speransom – Krištofom, B. Kraigherjem, S. Kavčičem, F. Kresetom Čobanom, z B. Kidričem in Zdenko Kidrič, s Pepo Kardelj, Miho Marinkom, Hildo Sedej, M. Apihom, z M. Ribičičem ter z drugimi na čelu, ko so "partijci" organizirano izvajali aktualizirani vsepovsodišnji teror. Potrebno je priznati, da so prav komunistični partijci bili izvežbani v dosledni okrutnosti in v avantgardnem brezpravju do stopnje, ko niso le preigravali vsakogar, ki bi hotel kaj prispevati v osvoboditev slovenstva, marveč so uspeli v 4-ih letih 2. svetovne vojne doseči, da so podredili Slovenijo jugofirerju. Tudi tam doli med južnjaki predelanih šajkač in vaških kakor uniform iz grobega blaga so lahko opravljali prav slovenski partijci največ okrutna rabljevska opravila, posebej pa so šele tik po vojni izkazali

svojo uničevalno slo: poboj vseh nasprotnikov služi celo v letu 2005 nekaterim titoistom za visoki vzor uničevanja in za iztrebljanje slovenskega naroda, za določno politično histerijo in očitno uničevanje siceršnjega slovenskega življa, tudi z novimi grožnjami umorov. Jugofirerska okupacija po vojni je pomenila dolgoletno slovensko sužnjevanje, ki je pisalo slovenskemu narodu najhujšo usodo in predvidoma smrt, razdelitev slovenstva v podrejenost jugoslovenizaciji ter postopnemu posrbljenju: v letu 2005 prav zato npr. niti mufti kot politični predstavnik Sarajeva in islamske države noče govoriti slovensko, s čimer spodbuja titoiste, naj počnejo enako. Vendar množično izseljevanje slovenstva ponovno ne bi moglo uspeti, ker je Republika Slovenija le že del Evrope in enakovredna članica Evropske unije.

Ob opisanih dogajanjih je mogoče prebrati tudi spremljevalne historiate, ki so obarvani primeroma bolj politično levo. ([Opomba 5](#)). Semkaj pa ne sodita kot literarni osebi dvojčka brata Svetina – prve slovenske povesti *Sreča v nesreči* Janeza Ciglerja (1836)

:: Idejnost, narodnost, partijnost

Družbene razmere zlasti v Ljubljani so pomenile med 2. svetovno vojno skoraj dnevno aktualno vlogo, po kateri se je uresničeval delež udeležbe v skupnih naporih, da bi ljudje nekako preživeli vojno kot še vedno Slovenci. Politični dokumenti, ki so arhivirano ostali, predstavljajo kvečjemu notranjepolitično zmes diktatov kot izrazov iluzij ali prevar, po katerih se je kazala jugoboljševiška sila potlačitve. Spremenili so se predznaki politične potlačitve, ob tehnološkem napredovanju in ob strahotah, ki jih je vpeljal evropski nihilizem, pa se je uresničilo razosebljanje: človek se je slovensko spremenil kvečjemu v biološko bitje, ki potrebuje le potrebe samega preživetja.

Slovenija je v komaj štirih letih, od leta 1941 – 1945, dosegla nadaljnjo skoraj polstoletno okupacijo pod jugoboljševizmom ali v Titovi Jugoslaviji. Zgodovinarsko rekanje je bilo temu primerno prilagojeno ne le učbeniško in pri pouku tako imenovane zgodovine, marveč je pretvorilo dejanski historiat v nekakšno zlagano konspiracijo – ob dvojčenju zakritih dejstev ter potvorb. Namesto dejanskih razmer in oznake števila članov zlikovskih združbic, ki so si prisvojile nadalje moč v ljudskem odporu nad sokoli in krščanskimi socialisti, se

navaja neka splošna namigovanja, med katera spada primeroma nizanje kratic, kakor so "nob", torej ljudsko osvobodilno vstajništvo (po vzoru srbskih četnikov in hrvaških ustašev), ck kpj (to je vrhuška, sestavljena iz nekaj vodilnih primitivcev in prvovrstnih lopovov ali političnih zlikovcev, ko izjema samo potrjuje pravilo), pri čemer je bila "Partija" oznaka samo za "organizirano" peščico tolovajev, po vzoru hitlerjanske "[rjave revolucije](#)" kot ljudskega puča, "komunizem" pa spremenjen v totalno ideologizacijo na način pendreka in puškinega kopita ali sprotnih likvidacij – tako so zanikali tudi nauke samega Karla Marxa ali Friedricha Engelsa, ki sta predvidevala, da smo Slovenci res morda umsko in socialno dovolj zreli, da bi se razvili v delovnih navadah do rečnih ribičev, torej bi prišli nekaj čez stopnjo pračloveškega nabiralništva – vse pa ob nepoznanju slovenske pismenosti, Primoža Trubarja do Franceta Prešerna...: na komunistično pangermansko-velenemški način. Tako je tudi peščica tolovajev, ki so se imenovali "centralni komite Komunistične partije Slovenije", v resnici pa je šlo le za nekaj izredno agitiranih političnih zlikovcev, prešla v zamisel nekakšne anarhične spontanosti, ki se ji reče z drugimi besedami: - samoiniciativa. Kako je mogoča samoiniciativa po smernicah vrhuške iz tujine ali po direktivi v tujem jeziku, je znano: politične in oborožene posamične "akcije" naj bi se začele v Sloveniji že "poprej", dasiprav se ne ve, kje in kdaj, vsaj pred 22.7.1941, ko se je z biciklom peljal neki orožnik v Šentvidu pri Ljubljani in naznanil, da se menda pripravlja nekaj ljudi na napad... Še večja potegavščina je čas in sestava tako imenovane "osvobodilne fronte", ko je peščica nekaj ljubljanskih tipov začela v podporo Sovjetiji in tovarišu Stalinu sanjariti o fronti, ki naj bi bila osvobodilna, namreč nekje pri Moskvi ali vsaj morda v Beogradu: v Ljubljani pa bi se šli le "politiko".

:: Doživetje revolucije kot enigma

Pesnik Ivo Svetina v *Disciplini bolečine* med drugim izreče: »Od zmote živim,/ v njej umivam znamenja/ in orodja, s katerimi označujem/ preurejeno naličje sveta« in »Četudi govorim samo zato, / da pomagam tistim, ki so se rodili/ sami iz sebe, nisem njihova mati/ ne oče./ Sem le popolna oblika, jajce,/ ki v sebi varuje eno samo besedo - / osební zaimek, ki bolečino/ in trpljenje zaznamuje/ "jaz" in "ti" v rano tanko,/ globoko, gnojno razcveti.«

Nagovor ali količkaj odgovorni zagovor skozi šibko silo duha medvojnih časov v dobi vsaj le štirih let se kaže tudi organizirano partijsko politično zlo, ki si je vzelo vse "pravice" v imenu ljudstva nad slovenskim narodom, v resnici pa je nekaj družin zavlдалo Sloveniji pod ključavničarskim maršalom in jugofirerskim diktatom, kolikor gre za republiške vrhuške posebej in za vse veje oblasti, vključno z močjo tiska in rtv. Duhovna dediščina slovenskega komunizma je razduhovljenje oseb in njihovo fizično utelešenje v rabljevstvu ter v sprenevedanju, ko si sicer bistri fantje preprosto izmislijo kakor "analogije" ter potem obveljajo neke druge postavke, čeprav so bile vrednote razvrednotene v skupnostih.

Posledica: Balkan in nove vojne kot izraz okrutnosti jugoslovanstva ter ustaljenega, a prelomljenega komunizma, ki se je iztekel v vojnih grozotah, naposled tudi takole:

:: CICIBAN POSLUŠA MAMINO SRCE

*Mamica, kdo pa so res volkodlački?
Kdo nas preganjal bo s pisanih jas?
- Ciciban moj, to so zli volkodlački,
zli volkodlački, da lajajo v nas.*

*Lajajo puška, granata, raketa,
s tanki, letali čez polje in kras,
vse, kar z našitki se častno obeta,
bevska brezsrčno za smrtni ukaz.*

*Tresk-bum s preplahi nas v grozo budijo,
cilje izmerijo, štejejo nas,
v maršu koračnic kriči čarovnijo
hripavi dur in še kak general-bas. -*

*Mama, povej mi: vsi ti volkodlački...
ali bom videl kdaj njihov obraz?
- Sinko moj, stisni se k meni in rački,
videl boš maske, ki zgrize jih mraz. -*

*Húdo prehúdo! Pa saj so ognjeni!
"Ciciban, ciciban!" cvilež v obraz;
jaz jim zakličem v solzivcu in peni:
Hud je krvavi vaš krušni namaz! –*

:: Forumsko in spletno

Zgodovinski kontekst je zgrajen na preteklih dogodkih, kakor so se v splošnem izrazili evropsko in jugoslovansko ter v Sloveniji.

Kar pomeni štiriletna druga svetovna vojna za slovenstvo ali jugoslovanstvo kot krovno socialistično-državno krovno organiziranost oblasti pod vodstvom kompartije, ozne ali udbe ter ob pomoči jugovojske tudi v polstoletnem obstoju Titove Jugoslavije, se izraža v drugačnih zgodovinskih pogledih šele iz dejanske zgodovinske distance, torej vsaj v letu 2004/05 in naprej. Potisniti sovraga slovenstva ob Karavanke in ga tam uničiti je pomenilo sicer znano jugoboljševiško iluzijo, s katero so ropotali komunistični politiki že med vojno in ves čas po njej, kakor je pač v valovih zgodovinskih naplavin zahtevala doba v svojih družbenopolitičnih aktualnostih. 3. armada JA je primeroma prodirala tudi iz vzhodne Bosne proti Karlovcu, 4. pa iz Bosne proti Trstu: in ta velika ofenziva se je začela 1943 in končala šele sredi maja 1945. Zato bi bili radi Slovenci svetovno kakor spet in spet tragično, a slavnostno svetovno "prvi" - prav na slovenskem ozemlju naj so se bili zadnji boji druge svetovne vojne v Evropi, čeprav je krajevno pomembno, da so se bili v vsaki evropski državi končno drugače in posebej zaključno, pa tudi v zmešnjavi tik povojnega obdobja. Znano je, da je 4. armada je v

začetku in v prvi polovici leta 1945 prodrla že na nekdanjo jugoslovansko italijansko mejo in začela boje za Reko, ki so trajali vse do končne osvoboditve; istočasno se je z delom enot in ob polni podpori slovenskih enot 7. in 9. korpusa prebila prek Gorskega kotara in Snežnika na Pivko (27.4.1945) in je nato sodelovala pri osvoboditvi Trsta, ki je bil osvobojen **1.5.1945**, in sicer pred prihodom zavezniške vojske. Najprej je zasedla tržaške hiše in po zapiskih je aretirala ter prevažala v smrt Tržičane ter tam ujete begunce ozna. Pomen *istočasnosti* v – novoveški – zgodovini pomeni le hkratno virtualno vzporejanje dogodkov na način metuljevega efekta. Od 27. Aprila 1945 do 5. Maja 1945 naj bi se zgodilo verjetno toliko istočasnosti v Italiji in Jugoslaviji, da je vprašanje, kdo je prišel do zmage sploh prej – Italija je bila tako rekoč "istočasno" osvobojena že s samim padcem fašizma in z uničenjem Benita Mussolinija. Pri osvoboditvi Trsta, za katerega naj bi jugoslovansko veljalo, da je v zgodovinski primernosti slovensko mesto, ki pa ima tudi drugorodne so/meščane, sta gotovo šele pomagala tudi vstaja Tržičanov pod vodstvom tako imenovane "komande mesta" ali poveljstva in končni vojaški nastop 9. korpusa tako imenovane ljudskoosvobodilne armade ob podpori jugoslovanstva. Od tod je 4. armada prodirala na Koroško, kjer se je v Celovcu srečala z angleško vojsko, 29. hercegovska divizija pa se je obrnila proti slovenskemu glavnemu mestu in **Ljubljano osvobodila 9.5.1945**; 3. armada je prodirala po Podravini in prek Maribora na Koroško, medtem ko sta 1. in 2. armada po ostrih bojih na sremski fronti - **8.5.1945 osvobodili Zagreb**. Jugosoldateska, ki je bila šele ob [Rdeči armadi](#) dovolj zmotno prepričana, da si je vzela oblast kot edina zmagovalka nad slovenstvom po 2. svetovni vojni, je tudi v Ljubljani vpeljala z ozno in knojem komunistično oblast, po svoje pa je tudi vpeljala okupacijsko, od prebivalstva docela ločeno oblast. Kakor so osvobajali rdečearmejci pod Stalinovim diktatom balkanska mesta, torej tudi jugoslovanska glavna mesta, so se tudi titoistične likvidatorske sile širile nad ljudstvi, plemeni in narodi.

:: Nova zgodovinska doba, novi zgodovinski časi

Destrukcija velesistemov kolektivizmov, primeroma socrealističnih satelitskih držav in same Sovjetije, pa tudi Jugoslavije, se je politično prevesila postmoderno v svoje nasprotje, namreč v desubjektivacijo političnih subjektov, po katerih pa se je - bivši - subjekt moči zase "individualiziral", se poosebil s tehnologijami in strategijami drugačnih vodenj. Šele na stopnji desubjektivacije politične moči ali nosilcev te moči so se tvorile nove države, med njimi tudi Republika Slovenija. V čigavih rokah je osrediščena poslej družbena moč, naj bi bilo predvidljivo kot v "divjem" kapitalizmu ali "neoliberalizmu".

Kljub temu se je izrazila naposled v demokratizacijah še kriza predstavniških oblasti ali organov, ko politično predstavništvo ni več ne centralizirano ne politično monopartijno. Družbena moč se zato v predstavniški demokraciji kaže kot družbena in državna organizacija, ki še vedno deluje zase osredinjeno kot sila v materialnih, sodnoizvršnih, produkcijskih, tržnih, bančnih itd. odnosih, sicer pa tudi kot disperzivnost politične moči čez vse in vsakogar, namreč z iluzijo, da poslej odločajo vsi in vsakdo ter da je v tem odločanju zajeta predstavniška demokracija.

Kriza razpada celot je bila pogojena tudi s krizo državne ali politične identifikacije. Demagogi, ki so delovali nad množico ali z njo, so propadli v parlamentarni demokraciji in niso več mogoči. Toda samovolja se je prenesla vsekakor na "male ljudi", ki se lahko obtožujejo ali podpirajo, kakor kdaj in kakor kje, med seboj. Celota enega samega Sistema, ene same Partije in enega samega Vodje je v postmoderni dobi torej dokončno porušena, saj temu nasprotuje že po sebi sama parlamentarna demokracija.

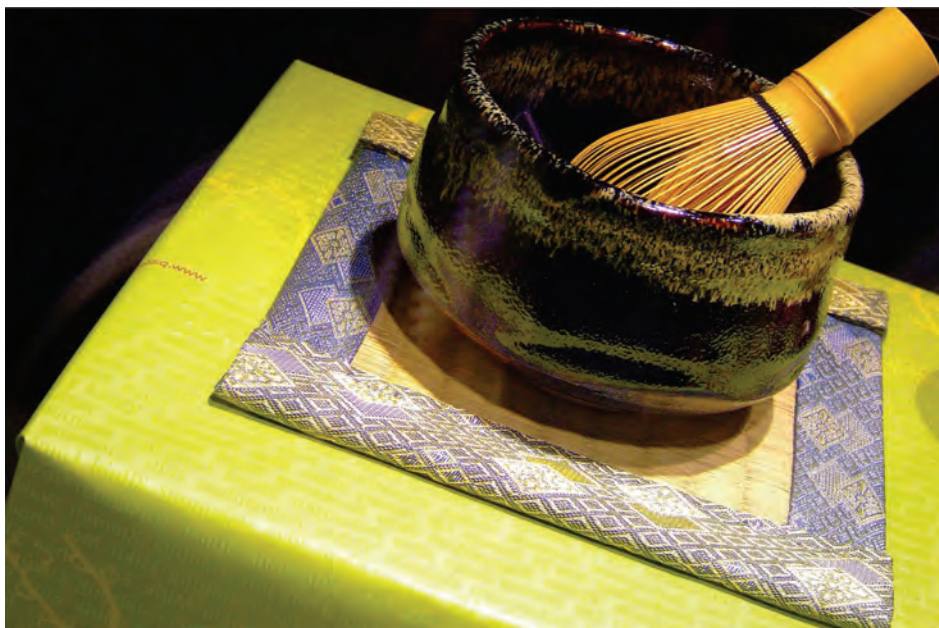
Kako se je zgodil slovenski preobrat, so pokazale predsedniške volitve in plebiscitarna volja slovenske nacije po novi, neodvisni in pravni slovenski državi, ki ima med drugimi *evropskimi državami* vsaj podoben, če ne celo enakovreden položaj.

Industrijska družba je že po sebi zahtevala tako imenovani "razredni boj", torej je predpostavljala nasprotstva med lastniki delovnih sredstev, tovarnarji, trgovci, velekmeti – in na drugi strani v zvezi z naraščajočim novi proletariatom. Med organizacijo delodajalcev in delojemalcev je zijal vse večji prepad, ki je vzbujal obrobne pojave kot revolucije na politični levici in socialno fašizacijo na politični desnici. Ali lahko tudi sodobna olastninjenost kot dokapitalizacija že obstoječega predstavlja samo nadaljevanje bivšosti, vendar s prehodom od kolektivov v privatne združbe in privatne roke?

Če se bo povečal nadzorni aparat države z vsakršno birokracijo, bo moč demokratičnosti opešala. Ker slovensko gospodarstvo ne pozna velepodjetij npr. ameriškega ali japonskega tipa, se tudi narodna samobitnost v sami avtonomiji države kaže drugače kot v veledržavah, kar pa ne velja le za velike in tradicionalne močne države kot bivše velesile, ampak tudi za države latinske Amerike, le da je tam kapital odvisen prav od tujih, zvečine ameriških koncernov in državnih posojil. Slovenija niha med zakonodajno in izvršilo oblastjo še vedno tako, da niha hkrati med privatiziranim kapitalom, državo in civilno družbo, v tem oziru pa celo še med samo Državo in Cerkvijo...

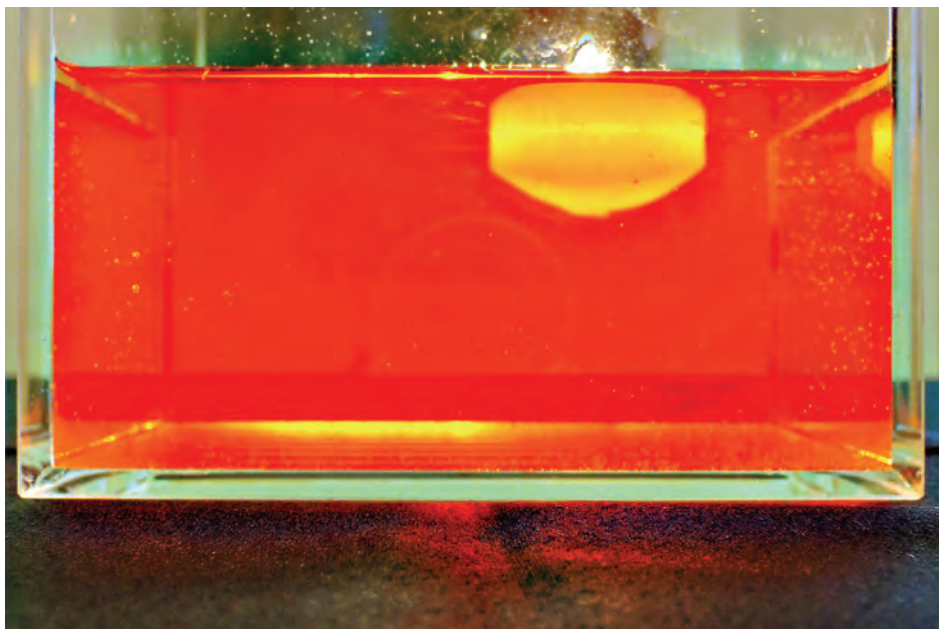
Kdaj je demokracija resnično parlamentarna, določijo šele svobodni volilci po svoji volji. Parlamentarna demokracija ne more biti samo neka simbolična gesta "volje ljudstva", ko bi bilo vse drugo samo še škoda.

Ali so politični odnosi nad družbenimi v slovenski državi, niti v postmoderni dobi ni vprašljivo. Titoizem in komunizem sta tako zelo obvladovala slovensko družbo, da se je socialna demokracija zazdela z državno osamosvojitvijo vsemanj utopična, čeprav se je diskurz o sami družbeni moči zaostril.

:: Novi časi med vojno, svobodo in zaposlitvami

Okupacija je že na začetku jasno nakazala slehernemu jugoslovanskemu narodu, da bo slovanstvo kakor poraženo pod fašizmom in hitlerjanstvom ter pod vsemi drugimi silami diktatur. Na pot narodnega izdajstva so se priseljevali že sprva folksdojčerji in ideologi fašistične revolucije ter kanclerja Adolfa Hitlerja...; Italijani, so si napravili "Ljubljansko krajino" z videzom avtonomističnega življenja (dvojezičnost, konzulta, slovenske šole, akademija znanosti in umetnosti, delovanje opere in gledališča itd.), Madžari so si Prekmurje priključili, Nemci so zasedli Štajersko in Gorenjsko. Zemljepisno je bila Slovenija med vojno razkosana, prebivalstveno pa oddeljena po razslovenjenju – z okupacijsko črto.

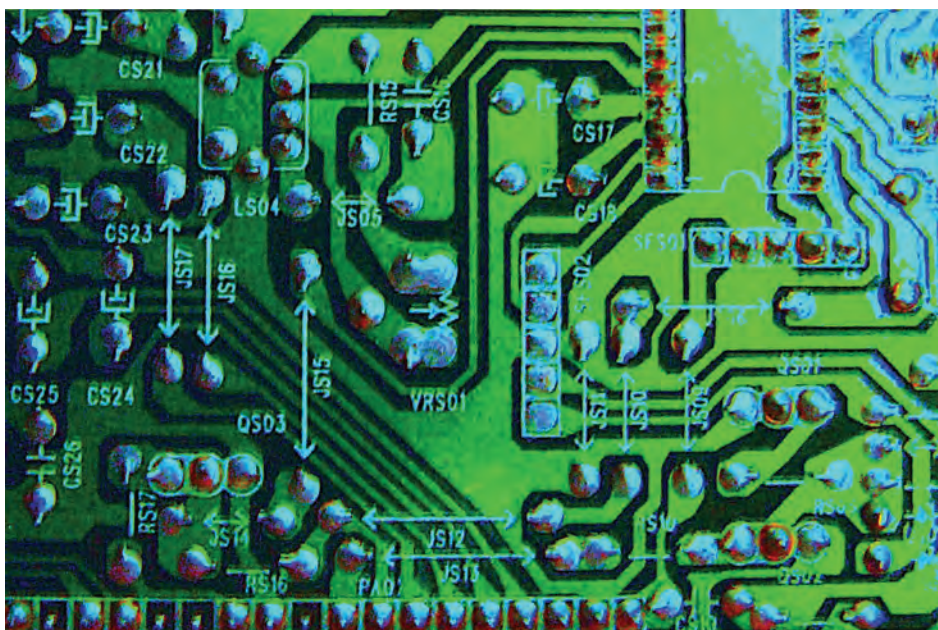

:: Pripoved kot pričevanje –

Že v mladosti na Primorskem je vse do odhoda z doma Albert Svetina občuteval krivice tujega idejnega fašizma, ki se je znašal nad slovenskimi ljudmi, zlasti od leta 1922 naprej, ko sta se teror in nasilje udomačila na način vsakršnih šikan v cerkvenem in družbenem življenju – kdor pa ni zbežal med zavednimi, zlasti duhovniki v Jugoslavijo, so ga internirali na jug Italije. Tudi v Doljnih Ležečah, odkoder je Albert Svetina doma, so odpeljali mnogo ljudi, jim sodili, tako da je že osnovnošolec od 6 do 14 leta občutil ne le silo italijančenja, marveč tudi trpljenje vseh primorskih Slovencev – tako je spraval tudi očeta v službeno premestitev na železnici leta 1923, v mestu Tivoli, 30km od Rima, saj fantič ni hotel nositi črne srajce. Odhod od doma je pomenil Albertu Svetini začetek drugega odraščanja v Ljubljani, ko je podeželanski otrok iz Spodnjih Ležeč stanoval pri ljubljanskih sorodnikih, se začel učiti kot vajenec pri ključavničarju Rudolfu Gajerju, največjem ljubljanskem ključavničarju – vajeniško življenje pa je preživljal večji del lačen in celo kdaj tepen, vse dokler se ni mojstru uprl, a je stric izprosil, da je smel ostati, dokler se ni izučil. Nadalje je bil Albert Kos brezposeln in se je v Ljubljani preživljal sprva kot brezposeln, nato pa je sodeloval pri Sokolu v Narodnem domu, tam pa so mu kot nadebudnemu in discipliniranemu telovadcu in zavednemu Slovencu

dodelili, da je postal prefekt v vajeniškem domu, kjer je delal z vajenci sam, sicer pa je vodil tam tudi knjigovodstvo; nato se je zaposlil februarja 1937 pri Rojini na Vodnikovi cesti, ki se je ukvarjal z izdelavo jeklenih ogrodij za avtobuse ter lesenimi in železnimi šasijami ter aluminijastimi karoserijami za avtomobile in avtomontažo – tukaj je delal pridno, saj je tudi dobro zaslužil, za redno plačo in nadure tudi 20 ur na dan pa je delal pridno in zavzeto. Zdaj se je vključil v Sokol v zgornji Šiški ter deloval telovadno in za slovensko zavest, hkrati pa ni več hodil v cerkev. Še boljšo službo je dobil Albert Svetina septembra 1939 v Vidmarjevi tovarni nogavic v Savljah, ki je delovala s svojimi šiviljskimi oddelki mednarodno in izvrstno ter je delavce plačevala odlično. V okupaciji 1941 je Albert Svetina začutil ne le odpor proti fashičnemu italijanskemu in nemškemu okupatorju v Sloveniji, ko so italijanski vojaki zasedli brez strela in na hitro Ljubljansko pokrajino, hitlerjanci pa so zavladali na gorenjskem in štajerskem. V Vidmarjevi tovarni se je priključil in začel delovati Albert Svetina v frontni organizaciji, kjer je začutil ob Borisu Makucu, da obstaja tudi komunistično ali partijsko gibanje, to gibanje pa je bilo zaradi navezave na sovjetski projekt države tudi v ilegali antifašistično.

:: Opombe:

:: Opomba 1:

Svetovni slovenski kongres in založba Nova Obzorja sta povabila v okviru Večerov izza kongresa na predstavitev knjige Alberta Svetine – Erna od osvobodilnega boja do banditizma, (v četrtek, 3. marca 2005, ob 17. uri v dvorani Svetovnega slovenskega kongresa, na Cankarjevi 1/IV v Ljubljani). Knjiga Alberta Svetine, *Od osvobodilnega boja do banditizma* odpira nove razsežnosti v razumevanju slovenske polpretekle zgodovine, avtorjeva življenjska izpoved vznemirja, obenem pa tudi prepričuje v avtentičnost dogodkov, ki jim je bil priča, sta bila prepričana prireditelja: »Odkrito in brez zadržkov je spregovoril o stvareh, ki odstirajo ozadje medvojnega dogajanja v Sloveniji. Nazorno je pokazal boljševistično delovanje slovenske komunistične partije med okupacijo in po njej ter razkril zlaganost mita o t.i. NOB. Komunistično delo (OF in NOB) med vojno je predstavil kot prevaro, ki so jo širili z lažjo o osvobodilnem boju in jo ohranjali z nasiljem. Diktaturo partije je spremljal v diktaturo in banditizem Ozne. Svetina v knjigi odgovarja tudi na vprašanja: kako in kdo se je v partizanih med vojno boril, kdaj in kako so se pripravljali poveljni poboji in na mnoga druga, ki bodo zagotovo pritegnila vašo pozornost. Knjigo bosta predstavila: avtor knjige, Albert Svetina in zgodovinar mag. Stane Okoliš. Vljudno vabljeni!«

:: Opomba 2:

Kongres je tako vseslovensko civilno gibanje, ki obravnava probleme slovenstva in Slovencev ter ima o njih svoja stališča, ki jih predstavlja domači in mednarodni javnosti ter državnim organom v Sloveniji. Je mednarodna, politična in nestrankarska organizacija. Politična zato, ker daje pobude in predloge Državnemu zboru, vladi in drugim državnim ustanovam za čim hitrejšo reševanje posameznih političnih in nepolitičnih vprašanj, kot so: pridobitve državljanstva, sprejem zakona o posebnem statusu za Slovence brez državljanstva, sodelovanje Slovencev na kulturnem, gospodarskem in znanstvenem področju. In nestrankarska zato, ker v njenih vodstvenih organih ne morejo biti ljudje, ki so na vodilnih mestih katerekoli politične stranke; do politike vseh strank je Kongres demokratično kritičen. Slovence in našo državo, stranke, razvoj in potrebe uvidi dolgoročno, odmaknjeno od trenutnih političnih silnic in nagibov.

Naloga Kongresa je vzpostavitev pravnega odnosa med Slovenci v svetu in matično domovino, navezovanje stikov, novih vezi vzajemnosti in sodelovanja, iskanja in vrednotenja skupnih interesov ter premoščanje razdalj, tako krajevnih kot vsebinskih. Nadalje je naloga Kongresa premagati delitve, ki jih zadalo desetletja trajajoče obdobje komunizma, ki ni vzgajalo nacionalne zavesti in njenih vrednot. S svojim delovanjem vpliva na oblikovanje take državne politike, ki bo zagotovilo za demokratično, pluralistično, gospodarsko in socialno urejeno Slovenijo in kot tako sprejemljivo za vse Slovence. Svetovni slovenski kongres in naši ljudje po svetu, ki zasedajo ponekod tudi visoka mesta v državnih aparatih, povsod pa uživajo velik ugled v družbi, so pripravljeni izpolniti svojo narodno dolžnost ter zavest mednarodnopolitičnega in gospodarskega uveljavljanja Slovenije.

Kongres želi in hoče postati živi del slovenskega naroda pri njegovem vključevanju v proces vedno večje svetovne soodvisnosti narodov in tudi njegovega prizadevanja za uveljavljanje mednarodnopravnih jamstev za lasten obstoj in razvoj.

:: Opomba 3:

Poročilo k skupnemu poročilu o delu državnih tožilstev za leto 2003 (Ljubljana, 22. februar 2005)

Na podlagi četrtega odstavka 41. člena in prvega odstavka 42. člena *poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije daje Odbor Državnega zbora Republike Slovenije za **notranjo politiko kot matično delovno telo*** naslednje

POROČILO

k Skupnemu poročilu o delu državnih tožilstev za leto 2003

- enofazni postopek -

Odbor Državnega zbora Republike Slovenije za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje je na 3. redni seji 16. 2. 2005 obravnaval Skupno poročilo o delu državnih tožilstev za leto 2003 (v nadaljevanju: skupno poročilo), ki ga je Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo predložilo Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije na podlagi prvega odstavka 63. člena Zakona o državnem tožilstvu.

1. Začasni vodja Vrhovnega državnega tožilstva Franc Mazi k skupnemu poročilu ni podal uvodne dopolnilne obrazložitve, je pa kasneje izčrpno odgovarjal na vprašanja članic in članov odbora, kar je zapisano v nadaljevanju tega poročila.

2. Predstavnik Vlade Republike Slovenije Damjan Gantar, podsekretar v Ministrstvu za pravosodje je povedal, da je problem tožilstva pomanjkanje znanja tožilcev za učinkovit pregon gospodarskega kriminala in korupcijska kazniva dejanja. Zaradi navedenega je nujno potrebna specializacija tožilcev bodisi, da ta dejanja preganja Skupina državnih tožilcev za posebne zadeve (v nadaljevanju: Skupina), kar je postalo v času vodenja tožilstva g. Mazija praksa, ali pa da se znotraj tožilstva organizirajo posebni oddelki za takšne primere. Vlada se tudi strinja z navedbo v skupnem poročilu, da je potrebno Skupino zaradi preobremenjenosti tožilcev zapolniti do sistemizacije, ker tožilci v tej Skupini opravljajo zelo zahtevne zadeve, ki nikakor niso primerljive z drugimi zadevami zaradi svoje obsežnosti in zahtevnosti za proučevanje. Posebej pa je pohvalil tudi številno odločanje tožilcev za alternativne oblike obravnavanja kaznivih dejanj, s čimer so pomembno vplivali tudi na razbremenitev sodnikov.

3. Članice in člani odbora (v nadaljevanju: člani) so v svojih razpravah uvodoma izrazili nezadovoljstvo nad skopo in nesistematično pripravljenim skupnim poročilom v delu, ki se nanaša na podatke o pregonu storilcev kaznivih dejanj ter pričakovali, da bo skupno poročilo izhajalo iz nekega izhodišča, iz nekega prejšnjega obdobja, ker se le na ta način lahko naredi primerjava oziroma ocena uspešnosti ali neuspešnosti dela v določenem obdobju. Prav tako so v skupnem poročilu pogrešali njegov zaključek, ki bi vseboval tako samokritično oceno dela kot tudi predloge oziroma smernice za nadaljnje boljše delo.

G. Mazi je povedal, da bo navedene pripombe in predloge kot tudi vse ostale pripombe in predloge članov, ki so navedene v nadaljevanju razprave vzel na znanje in se zavezal, da jih bodo upoštevali tako pri tem dopolnjenem poročilu kot tudi pri nadaljnjih skupnih poročilih.

V nadaljevanju razprave pa so člani odbora izpostavili nekaj tem, na katere jim je g. Mazi tudi odgovoril. Rdeča nit v nekaterih odgovorih g. Mazija je bilo načelo samostojnosti tožilcev pri

njihovem delu, ki pomeni, da nadrejeni državni tožilci, državni tožilci z višjim položajem in generalni državni tožilec na način dela nižjih tožilcev zaradi tega načela lahko le omejeno vplivajo.

Člane odbora so zanimale predvsem naslednje teme:

- opozorili so, da bi bilo primerno, da bi posamezni podatki v tabelah bili ovrednoteni tudi v odstotkih zaradi lažje primerjave dela posameznih tožilstev med seboj, glede česar je g. Mazi odgovoril, da bodo ta predlog upoštevali v prihodnje.

- da v poglavju o podatkih o pregonu storilcev kaznivih dejanj obstojijo določene neskladnosti pri seštevanju nekaterih podatkov, kar je po mnenju g. Mazija stalen statistični problem, saj oni vodijo statistiko glede posameznih oseb ne pa ovadb, zaradi česar v končni fazi pride do razhajanj v številkah in da bodo poskušali v nadaljnjih skupnih poročilih ta problem odpraviti.

- na vprašanje, kateri so najpogostejši razlogi za visok odstotek (29%) odstopov tožilcev od pregona

je g. Mazi odgovoril, da se za odstop od pregona tožilci odločijo ali po zaključeni preiskavi, ki jo zahtevajo od sodišča, ali pa če tožilec sam nima dovolj dokazov za obtožnico. Je pa opozoril, da se včasih na nadzorstvenih pregledih ugotovi, da bi tožilec lahko na podlagi že zbranih dokazov sam vložil obtožnico in ni bilo nobene potrebe po zahtevi za preiskavo, ali pa bi lahko ovadbo tudi že sam zavrgel. Ugotovitve teh pregledov pa se lahko upoštevajo le v bodoče, pa še to neobvezno, saj so tožilci pri svojem delu samostojni. Povedal pa je tudi, da ne moremo šteti odstopa tožilca od pregona po zaključeni preiskavi vedno za neuspeh, saj jo je zahteval prav zaradi tega, da se bo kasneje lahko pravilno odločil.

- na vprašanje, ali visoko število (36%) oprostilnih in zavrnilnih sodb lahko pomeni tudi dvom v zadostno strokovno usposobljenost tožilcev

je g. Mazi odgovoril, da je 12% oprostilnih sodb povsem primeren odstotek za tožilske standarde, saj moramo v zvezi s tem nujno upoštevati, da tožilec obtoži, ko je podan utemeljen sum, sodišče pa obsodi, ko je podana gotovost. Spremembe v zvezi z dokazi pa lahko nastanejo tudi kasneje v postopku pred sodiščem (npr. priča si premisli, ali umre ipd.), zaradi česar je kasneje izdana zavrnilna sodba. V svetu in tudi pri nas pa obstaja standard, da je okoli 30 % ovadenih oseb na koncu tudi pravnomočno obsojenih.

- na vprašanje ali 43% neuspešnih pritožb tožilcev lahko pomeni, da vsaka pritožba le ni bila dovolj pretehtana in ali bi lahko v končni posledici pomenile tudi nepotrebno obremenjevanje sodišča

je g. Mazi odgovoril, da so z leti na tožilstvu izoblikovali prakso, da za uspešno pritoževanje štejejo več kot 50% uspešnost, je pa res, da kasneje na nadzorstvenih pregledih včasih ugotovijo, da bi v kakšnem primeru pritožba bila nujna oziroma je bila nepotrebna in te ugotovitve predstavljajo tožilcu napotek za prihodnje ravnanje.

- na vprašanje, da iz skupnega poročila ni razvidno, kako kvalitetna so bila mnenja višjih tožilcev v pritožbenem postopku in kako uspešne so bile zahteve vrhovnih državnih tožilcev za varstvo zakonitosti,

je g. Mazi odgovoril, da skladnost mnenj višjih tožilcev v pritožbenem postopku s kasnejšimi drugostopnimi sodbami ne analizirajo, se pa dogaja, da nižji in višji tožilec v pritožbenem postopku predlagata različne rešitve, kar pa se po njegovem mnenju ne bi smelo dogajati, vendar pa tudi v tem primeru trčijo v načelo samostojnosti tožilca.

Glede uspešnosti zahtev za varstvo zakonitosti po njegovih navedbah nimajo podatkov, ker jih to v teh primerih niti ne zanima, ampak največkrat želijo pridobiti judikat vrhovnega sodišča za bodoče ravnanje v podobnih nejasnih primerih (npr. afera Rdeči križ).

- glede vprašljive navedbe v skupnem poročilu, da bi bilo potrebno spremeniti Zakon o državnem tožilstvu, s katero bi se bolj objektivno določil kriterij, za katera kazniva dejanja je pristojna Skupina, čeprav je bivša generalna državna tožilka sama sodelovala pri pripravi ustrezne zakonodaje, ki je določala naloge Skupini ter da je Skupina v letu 2003 na podlagi odredbe bivše generalne državne tožilke obravnavala samo kazniva dejanja nedovoljenega prehoda čez državno mejo in neupravičenega prometa z mamili, torej skromno število zadev, s čimer pa se postavlja pod vprašaj tudi zahteva po novih tožilcih v Skupini

je g. Mazi odgovoril, da v zadnjem letu, odkar začasno vodi tožilstvo, Skupini tudi na podlagi obstoječega 10. člena Zakona o državnem tožilstvu - ZDT dodeljuje predvsem gospodarski kriminal, ki je zelo zahteven za proučevanje (npr. Orion, večji gospodarski kriminal v občinah ipd.). Po njegovem mnenju obstoječi ZDT sicer dopušča generalnemu državnemu tožilcu, da sam odreja delo Skupini, čeprav bi pa lahko bil ta kriterij tudi v zakonu jasneje določen, ni pa to zelo nujno.

- na vprašanje, na kakšen način tožilci seznanjajo osumljence o organizacijah, katerim je možno vplačati prispevke iz naslova alternativnih oblik obravnavanja kaznivih dejanj

je g. Mazi odgovoril, da žal premalo pozna to področje, da bi lahko izčrpno odgovoril na to vprašanje, poznano mu je le-to, da je bil seznam organizacij vsem tožilstvom poslan ter da bodo o tem več poročali v prihodnje.

- na vprašanje, katere so najpogostejše nepravilnosti, ki so bile odkrite pri nadzorstvenih pregledih in kakšni ukrepi so bili sproženi glede odkritih nepravilnosti tako glede posameznih

tožilcev, kot tudi na ravni celotnega tožilstva ter na kakšen način lahko neposredno višji tožilec vpliva na delo nižjega tožilca in kakšen vpliv ima sam generalni državni tožilec na delo nižjih tožilcev oziroma katera sredstva ima na razpolago za izboljšanje razmer v celotnem tožilstvu in ali bi bilo mogoče v tej smeri potrebno ustrezno spremeniti zakon,

je g. Mazi odgovoril, da poročilo o delu vsakega posameznega tožilca in poročilo o tožilstvu kot celoti prejme minister za pravosodje, v katerih so natančno popisane napake tožilca pri delu. Vendar pa so vse te ugotovitve vzgoja za bodoče primere, prav tako pa se zgodi, da tožilci ponavljajo iste napake, ker so pri svojem delu samostojni. V primeru hujših kršitev se tožilci lahko kaznujejo z nemožnostjo napredovanja v naziv, kar pa ni najbolj učinkovita sankcija, saj je napredovanje v višji naziv praktično nemogoče, ker so vsa mesta že zasedena. Več možnosti obstaja pri zavrtju napredovanja v plačilni razred na vsaka tri leta, kjer pa imajo več uspeha. Vpliv neposredno višjih tožilcev na nižje tožilce je omejen s samostojnostjo vsakega tožilca, medtem ko lahko generalni državni tožilec na delo nižjih vpliva z sicer obveznimi, vendar še vedno samo splošnimi navodili, s svojo avtoriteto in napotki na različnih izobraževanjih, pregledih dela ipd., ne more pa npr. vplivati, kako naj tožilec v konkretni zadevi obvezno ravna oziroma se odloči.

- nekateri člani so se strinjali z zgolj splošnimi ugotovitvami tožilstva glede povojnih pobojev, ker je tudi po njihovem mnenju težko pridobiti dokaze za ta dejanja, vendar bi pa se jih tožilstvo po njihovem mnenju lahko ravno iz tega razloga lotilo bolj projektno.

Glede navedbe v skupnem poročilu, da je bilo pridobivanje podatkov iz zveznih arhivov neuspešno, pa so nekateri člani izpostavili, da pa naj bi po nekaterih informacijah to iskanje podatkov le ne bilo tako neuspešno, vendar pa da naj ne bi bilo volje, da se le-ti razkrijejo oziroma uporabijo. G. Mazi je odgovoril, da na področju izvensodnih pobojev zaradi pomanjkanja dokazov niso vložili nobene obtožnice, glede česar pa lahko državni zbor seveda da tudi svojo oceno oziroma ustrezna navodila tožilstvu. Glede uspešnosti ali neuspešnosti pridobivanja podatkov iz bivših zveznih arhivov pa je povedal, da mu problematika ni natančneje poznana, ker se s to zadevo ukvarja drug vrhovni tožilec, se je pa zavezal, da bo po potrebi skupno poročilo glede tega dopolnil.

Nekatere člane pa je kljub vsemu čudilo, da ni bilo vložene še nobene obtožnice, saj npr. Albert Svetina v svoji knjigi navaja konkretna imena in konkretne zadeve, na podlagi česar bi tožilstvo moralo odreagirati po uradni dolžnosti. Glede tega je g. Mazi odgovoril, da je glavni problem v teh zadevah pomanjkanje dokazov, brez katerih pa na sodišču ne uspeš. Povedal je še, da so glede teh zadev v stalnem stiku s posebno skupino na policiji, ki jim pomaga pri zbiranju dokazov, ko na kakršenkoli način izvedo za storilca in dejanje, vendar za sedaj še brez uspeha.

- opozorili so tudi na pomanjkanje specializiranega znanja tožilcev pri pregonu gospodarskih in korupcijskih kaznivih dejanj, ki pa po njihovem mnenju v skupnem poročilu sploh ni omenjeno kot slaba stran tožilstva, niti skupno poročilo ne vsebuje podatkov o tem, na kakšen način se bo tožilstvo lotilo svoje učinkovitosti na teh področjih.

G. Mazi je glede tega odgovoril, da bi specializirano znanje tožilcev potrebovali predvsem pri obravnavi gospodarskega kriminala, ki se kaže v različnih oblikah in na različne načine, ki jih tožilci ne poznajo, niti ga ne morejo poznati, zaradi česar jim zakon tudi omogoča, da ustanovijo strokovni center za strokovno pomoč s področja davčne, finančne in računovodske stroke. Trenutno naloge v okviru tega centra opravljajo zunanji svetovalci in eden vrhovni državni tožilec, stvar premisleka pa je, ali bi v okviru strokovnega centra stalno zaposlili nekaj strokovnjakov, za kar sicer tudi imajo zakonsko možnost. Zavezal pa se je tudi, da bo tej problematiki v naslednjem skupnem poročilu namenil več prostora in pozornosti.

- glede pravno formalnega statusa bivšega generalnega državnega tožilca Antona Drobniča je g. Mazi odgovoril, da je sodišče sklep takratnega namestnika g. Drobniča o razrešitvi zaradi nepristojnosti organa razveljavilo, sedaj pa se čaka na odločitev državnega zbora kot pristojnega organa.

- na vprašanje, zakaj primer Železnik ni zajet v skupnem poročilu, je g. Mazi odgovoril, da so bile njegove nepravilnosti pri vodenju spisov odkrite v mesecu marcu 2004 in bo zaradi tega zajeto v skupnem poročilu za leto 2004.

S tem pojasnilom pa nekateri člani niso bili zadovoljni in so zahtevali, da se poročilo za leto 2003 dopolni tudi s tistimi zadevami tožilca Železnika, ki se nanašajo na leto 2003. Prav tako pa so člani v primeru Železnik pogrešali tudi konkretne ukrepe zoper nevestnega tožilca, ki bi bili v opomin tudi ostalim, saj je tožilstvo preveč pomembna institucija, da bi si lahko privoščilo takšne primere. G. Mazi je glede tega odgovoril, da primer Železnik sedaj proučuje skupina treh višjih državnih tožilcev, ki bo po končanem pregledu izdala tudi končno poročilo, na podlagi katerega se bodo odločili za ukrepe, najverjetneje za kazenski pregon, ker drugi ukrepi ali niso več možni, ker tožilca Železnika ni več na tožilstvu (disciplinski postopek) ali pa imajo malo možnosti za uspeh (odškodninski postopek).

- na vprašanje, ali na tožilstvu obstaja kakšen sistem sledljivosti spisov, s čimer bi se preprečevalo zastaranje kazenskega pregona

je g. Mazi odgovoril, da imajo na tožilstvu z internim predpisom določen največ tri-mesečni odzivni rok za vsako zadevo. Kontrola se vrši na splošnih nadzorstvenih pregledih vsaka tri leta pred napredovanjem tožilcev in če je ta rok večkrat prekršen, tožilec ne more napredovati. Redni pregled nad tekočim reševanjem zadev posameznih tožilcev pa je naloga vodje okrožnega državnega tožilstva. Se pa kljub vsemu navedenemu še vedno žal dogajajo nepravilnosti kot npr. primer Železnik.

V zvezi s sledljivostjo spisov in s tem povezano informatizacijo pa so nekateri člani opozorili tudi na to, da na tožilstvu ne obstaja računalniško podprt sistem poteka celotnega postopka, od prejema ovadbe do vložitve obtožnice in končno do prejema odločitve sodišča in seveda tudi z vsemi vmesnimi fazami. Šele tak sistem bi po mnenju nekaterih članov lahko zagotavljal tekoči in

redni pregled stanja vsake posamezne zadeve in tudi dajal možnost sprotnega odpravljanja napak pri delu, ne pa šele post festum ob nadzorstvenih pregledih za potrebe napredovanja tožilcev.

G. Mazi je v zvezi s tem odgovoril, da trenutni računalniški program omogoča vodji okrožnega državnega tožilstva in vrhovnemu državnemu tožilstvu takojšnem vpogled v posamezne zadeve, iz katere je tudi razvidna faza, v kateri se zadeva nahaja. Splošni nadzorstveni pregled, ki se izvaja na vsaka tri leta, pa nima zveze z informatizacijo, ampak pomeni strokovni študij pravnih pisov in ocenjevanje strokovnega ravnanja tožilca v posamezni fazi postopka.

- na vprašanje, kakšne kontrolne mehanizme ima tožilstvo na nivoju okrožnih državnih tožilstev

je g. Mazi na to, po njegovem mnenju utemeljeno vprašanje ponovno poudaril samostojnost tožilca pri delu, kar pomeni, da mu noben njegov hierarhično nadrejeni ne more naložiti oziroma ukazati, kako se naj v posamezni zadevi ali fazi odloči. Ima pa vodja tožilstva nadzor nad ažurnostjo dela tožilcev in glede tega možnost predlagati tudi disciplinski postopek. Nadrejeni tožilec oziroma tožilec z višjim položajem pa imata na razpolago še prevzem zadeve nižjemu tožilcu, ki jo lahko rešita sama ali pa dodelita drugemu tožilcu, kar pa se dogaja bolj poredko, ker prvič nimajo dovolj tožilcev, drugič pa tožilski sistem temelji na zaupanju v dobro delo vseh tožilcev.

- na vprašanje, kaj se dogaja s primerom SIB banka je g. Mazi odgovoril, da se je vsa zadeva na tožilstvu glede primera SIB banke dogajala v letu 2004, zato bo zajeta v naslednjem skupnem poročilu, povedal pa je, da je glede nespornega dela te zadeve tožilec že vložil obtožnico, glede spornega dela pa je zahteval preiskavo.

4. Po končani razpravi je odbor sprejel naslednji

Sklep :

Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje se je seznanil s Skupnim poročilom o delu državnih tožilcev za leto 2003 in ocenjuje, da je v nekaterih delih pomanjkljivo.

Zaradi navedenega odbor poziva Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije, da ga do naslednje obravnave na seji odbora dopolni v skladu z ugotovitvami oziroma zahtevami izraženimi v razpravi na odboru.

:: Opomba 4:

Temeljne točke tako imenovane osvobodilne fronte: 1. Proti okupatorjem je treba vršiti neizprosno oboroženo akcijo. 2. Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev. 3. Stojč na stališču naravne in usodne skupnosti jugoslovanskih narodov OF ne priznava razkosa Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njenih narodov. Hkrati stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe. 4. Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se borijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva. 5. Vse skupine, ki sodelujejo v OF, so se obvezale, da bodo lojalne v medsebojnih odnosih. 6. Po narodni osvoboditvi prevzame na slovenskem ozemlju oblast OF slovenskega naroda kot celota. 7. Po narodni osvoboditvi uvede OF dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosleden ljudski demokratični način. 8. V skladu s slovesnimi izjavami Churchilla, Roosvelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločil slovenski narod sam. OF bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi. 9. Narodna vojska na slovenskem ozemlju raste iz Slovenskih narodno-osvobodilnih partizanskih čet in Narodne zaščite, kamor se pozivajo vsi zavedni Slovenci.

Gesla tako imenovane osvobodilne fronte: 1. Pravica slovenskega naroda do samoodločbe, vključno s pravico do odcepitve in združitve z drugimi narodi. 2. Osvoboditev in združitev razkosanega slovenskega naroda, vključno z koroškimi in primorskimi Slovenci. 3. Sloga in enotnost zaslužjenih narodov Jugoslavije in vsega Balkana v njihovem boju za osvoboditev. 4. SZ je vodilna sila in glavna opora v osvobodilnem boju slovenskega naroda in vseh zatiranih narodov, je vzor enakopravnega sožitja med narodi. 5. Osvoboditev je možna samo na ruševinah imperializma. 6. Brez boja proti lastni izdajalski kapitalistični gospodi se zatirani narod ne more osvoboditi. Bratstvo in mir med narodi morata biti rezultat protiimperialističnega boja, ki bo porušil imperializem.

:: Opomba 5:

Pisemsko pričevanje je nastalo ob branju odkrivanj državnega terorizma po komunističnem tipu, med drugim tudi ob branju knjige *Iz arhivov slovenske politične policije* (založila VEDA, 476 strani), uredila Jože Pučnik in Jože Zagožen.

Jože Pučnik - Izbrano delo – Mladinska knjiga založba - Zbirka: Premiki. Ljubljana, datum izida: 30.9.2003, obseg: 362 strani; opis vsebine. - Pučnikovo *Izbrano delo* zajema iz petinštirideset let trajajočega avtorjevega pisanja, od leta 1958 pa do zadnje objave leta 2002; upošteva vsa njegova pomembna življenjska in družbena poglavja, ki so skoraj pol stoletja vplivala na slovensko

družboslovno misel, pa tudi na nastajanje samostojne slovenske države, ki ji je bil po številnih mnenjih prav Jože Pučnik osrednji in najpomembnejši utemeljitelj in promotor. Nemara je zato prva izdaja njegovih izbranih del posebej pomembna, saj predstavlja prvi celovitejši pregled Pučnikovega sociološkega, ideološkega in etičnega mišljenja, ki je postalo vrednostni statut slovenske demokracije.

Bojan Godeša - Odnos SLS do vprašanja rešitve državnopravnega položaja Slovenije po napadu sil osi na Jugoslavijo. - Razprava govori o prizadevanjih Slovenske ljudske stranke (SLS), tedaj vodilne slovenske politične stranke za rešitev slovenskega vprašanja v primeru napada na Jugoslavijo, ko se je predvidevalo, da bo le-ta razpadla. Pri tem so celo bolj kot na samostojno slovensko državo pod nemškim okriljem, po zgledu na slovaški primer, računali na povezavo s Hrvatsko seljačko stranko, z namenom ustanovitve skupne slovensko-hrvaške države. Sicer pa so se dolgoročno gledano v SLS zavzemali za obnovo jugoslovanske države, ki naj bi bila federativno urejena.

Tone Ferenc - Okupacijski sistemi v Evropi in Sloveniji 1941. - Razprava najprej prikaže nemška in italijanska osvajanja v Evropi pred drugo svetovno vojno in v njej ter razne vrste okupacijskih sistemov, uvedenih iz različnih razlogov - od čisto vojaško-strateških do aneksionističnih. Nato na podlagi avtorjevih dolgoletnih raziskovanj prikaže okupacijske sisteme nemškega, italijanskega in madžarskega okupatorje v Sloveniji v letih 1941-1945, njihove glavne značilnosti (razkosanje narodnega ozemlja, aneksionizem, raznarodovanje, rasizem itd.) in izpostavi prvine, s katerimi oni izstopajo glede na sorodne okupacijske sisteme v Evropi.

Boris Mlakar - Upor ali kolaboracija - resnična dilema? - Avtor na podlagi arhivskih virov in literature predstavlja dileme, ki so se pojavile pred Slovenci in njihovimi političnimi subjekti najprej ob napadu fašističnih sil na Jugoslavijo aprila 1941 ter nato v času neposredno po okupaciji. Ugotavlja, da je bila velika večina z izjemo nemške manjšine protiokupatorsko in prozavezniško usmerjena. Kmalu so se oblikovale podtalne odporiške skupine, ki so bile za postopno izgrajevanje organizacije ter čakanje na ugoden čas za oborožen nastop. Ugodni trenutek je ob nacističnem napadu na Sovjetsko zvezo kmalu dočakala komunistična partija, ki se je pripravljala tudi na hkratno izvedbo revolucije.

Damijan Guštin - Vprašanja oboroženega odpora 1941 - Oboroženi odpor okupacijskim silam, ki je bil eden prvih v Evropi, se je na Slovenskem začel julija 1941 pod vplivom KP Jugoslavije in v njenem okrilju KP Slovenije. Čeprav je bil namenjen lastnim političnim ciljem in podpori obrambe Sovjetske zveze, pa ga je odporiška organizacija Osvobodilna fronta opredelila kot način za nacionalno osvoboditev in združitev z etničnimi območji, ki so bila del nemške in italijanske države. Odporiške enote so nastajale od julija 1941, skupaj 41 enot po imenu čete, v moči od 15 do 50 partizanov. Bile so pomanjkljivo oborožene, uporabljale so gverilsko taktiko, vendar pa so poskušale izvesti tudi nekaj večjih operacij, npr. preprečiti izganjanje slovenskega prebivalstva v Posavju oktobra 1941. Organizatorji odporiškega gibanja so si prizadevali spodbuditi širšo vstajo slovenskega prebivalstva, kar jim je prvič v večjem obsegu uspelo

decembra 1941 na Gorenjskem, ko se je v partizanske enote vključilo v razmaku dveh tednov okoli 700 novih borcev.

Vida Deželak Barič - Vloga in značaj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. - Osvobodilna fronta slovenskega naroda (OF) je bila ustanovljena 26. aprila 1941 na izhodiščih predhodnega povezovanja komunistov z levičarskimi skupinami iz liberalnega in katoliškega tabora ter kulturniških krogov. Bila je izraz uporniškega razpoloženja Slovencev, katerega najbolj skrajni izraz je bil oborožen upor okupatorju. OF je imela značaj političnega in vojaškega gibanja. Njen idejnopolitični koncept do napada Nemčije na Sovjetsko zvezo je označevalo nasprotovanje vsem imperializmom in pričakovanje nastopa revolucionarne situacije, po tem datumu pa po navodilih Kominterne protiokupatorski narodnoosvobodilni boj. Ta je vseskozi vseboval tudi socialno vsebino. V OF je imela od vsega začetka odločujočo vlogo Komunistična partija Slovenije, ki je predstavljala tudi organizacijsko hrbtnico OF, le-ta pa je povratno krepila organizacijo komunistov.

Zdenko Čepič - Revolucijsko v letu 1941. - Na osnovi objavljenih dokumentov, časopisja in drugih virov, predvsem dnevniških zapisov, predstavlja avtor poglede na stopnjo revolucionarnosti v letu 1941 v slovenskem političnem prostoru. Ugotavlja, da se je v prvem letu 2. svetovne vojne na ozemlju Slovenije revolucijsko kazalo povojno nasilje in osvoboditev ob enem - zlasti kot narodna revolucija s poudarjenimi nacionalnimi emancipacijskimi temami (osvoboditev izpod okupatorjev, uveljavitev samoodločbe naroda, sprememba položaja slovenskega naroda v bodoči jugoslovanski državi). To je bilo s strani narodnoosvobodilnega gibanja razumljeno v povezavi s socialno revolucijo, predvsem s spremembo oblasti. Kot tak organ je bil septembra 1941 vzpostavljen Slovenski narodnoosvobodilni odbor (SNOO), ki je predstavljal tudi organ nastajajoče slovenske državnosti in je bil izraz samoodločbe naroda. Revolucijski izraz je bil vsebovan tudi v programski točki, ki je napovedovala združitev slovenskega naroda, kar je bil izraz programa Zedinjene Slovenije. To je bila zahteva po spremembi državnega okvira in osvoboditvi slovenskega etničnega ozemlja, ki je bilo po 1. svetovni vojni od Slovenije ločeno. To je mogoče razumeti kot protiimperialistično usmeritev OF. Revolucijski izraz je imelo tudi vprašanje odnosa do jugoslovanske države in njenega bodočega ustroja na drugačnih osnovah. Podobne poglede so v letu 1941 izražali tudi v osvobodilnemu gibanju nasprotni strani. V tem obdobju je revolucijski izraz imel tudi način uveljavljanja oz. varovanja narodnoosvobodilnega gibanja. Zaradi okupacije in sodelovanja z okupatorjem proti njemu je dobilo to značaj revolucionarnega terorja, ki se je kazal v preganjanju in kaznovanju okupatorjevih ovaduhov in zaupnikov.

Marjan Žnidarič - Vpliv okupacije na življenje Slovencev leta 1941. - Avtor ugotavlja, da je okupacija leta 1941 pomenila največjo prelomnico v dotedanji slovenski zgodovini. Življenje ljudi se je do temeljev spremenilo na vseh področjih njihovega delovanja. Za večino slovenskega prebivalstva, ki so ga okupatorji obsodili na smrt, se je pričelo obdobje gole borbe za obstanek.

France M. Dolinar - Slovenska škofa in okupacija. - Razpad Habsburške monarhije in mešetarjenje zmagovalcev z njenim ozemljem po prvi svetovni vojni, radikalno so razkosali

slovensko nacionalno ozemlje. Znotraj Kraljevine Jugoslavije so bili Slovenci podrejeni škofijama v Ljubljani (od 1930 jo je vodil dr. Gregorij Rožman) in v Mariboru (od leta 1933 jo je vodil dr. Ivan Jožef Tomažič). Oba škofa si pred grozečo vojno nista zatiskala oči, vendar nanjo nista bila pripravljena. Bolj kot značajske posebnosti obeh škofov, so različne razmere v posameznih delih okupirane domovine in različno ravnanje okupatorjev, pogojevali tudi različno ravnanje obeh škofov v času okupacije. V izrednih razmerah, ki jih je okupacija povzročila, pa sta oba škofa priznavala legitimnost okupacijske oblasti po načelu, da bi prišlo sicer v deželi do nevzdržne anarhije, ki bi ogrozila moralni in fizični obstoj slovenskega naroda.

Aleš Gabrič - Odziv slovenskih kulturnikov na okupacijo leta 1941. - Ob okupaciji leta 1941 so se slovenski kulturniki razhajali v oceni, ali so izpolnjeni pogoji za delo kulturnih delavcev in kulturnih ustanov. Najbolj odločno je spoštovanje slovenske kulturne samobitnosti zahtevala skupna spomenica šestih slovenskih najbolj uglednih društev, naslovljena na okupacijsko upravo 29. aprila 1941. Izmed uglednih literarnih revij je še nadalje izhajal le katoliški *Dom in svet*, uredništva drugih revij pa so menila, da niso izpolnjeni pogoji za njihovo delo in so njihove revije prenehale izhajati. To je bil uvod v kulturni molk, kulturnopolitično načelo osvobodilnega gibanja, v katerega se je vključila večina slovenskih kulturnih delavcev. Že leta 1941 sta se tako začeli oblikovati dve kulturni sceni; prva je delovala legalno in upoštevala zahteve italijanske cenzure, druga je bila bolj odločna, družbeno aktualna in je svoja načela izražala v ilegalnem tisku.

Nevenka Troha - Položaj Slovencev v zamejstvu ob začetku druge svetovne vojne v Jugoslaviji. - Po koncu 1. svetovne vojne so Slovenci živeli tudi izven meja Kraljevine SHS (Jugoslavije); po grobih ocenah jih je bilo okrog 400.000. Živeli so v Kraljevini Italiji, Republiki Avstriji (od 1938 v Nemčiji) in Kraljevini Madžarski, ki so se med seboj razlikovale tako glede ustroja oblasti kot tudi odnosa do narodnih manjšin znotraj svojih meja. Največjo spremembo so doživeli Slovenci na Primorskem, ki so bili po letu 1918 oziroma 1920 vključeni v tujo državo, ki je enačila državno in narodnostno pripadnost. Koroški, štajerski in porabski Slovenci so ostali znotraj spremenjenih meja pravno sicer novih Avstrije in Madžarske, ki pa sta bili za razliko od stare habsburške monarhije tudi zasnovani enonacionalno. Zaradi takega koncepta države so bile v vseh treh državah narodne manjšine moteč element, ki so ga poskušali čim prej asimilirati. Različen položaj posameznih delov slovenskega naroda je vplival tudi na odzivanje slovenskega prebivalstva na dogajanje med drugo vojno, tako na lokalni, kot tudi splošno slovenski ravni. Ključne besede: zamejski Slovenci, narodna manjšina, Italija, Madžarska, Avstrija

Božo Repe - Odnos med Slovenci in nemško manjšino v Sloveniji v dinamiki okupacijskega leta 1941. - Pisec v prispevku obravnava demografski, politični in ekonomski položaj nemške manjšine v Sloveniji v času med obema vojnoma. Ugotavlja, da je historiografsko dobro obdelan, obstajajo pa določene razlike v interpretacijah. Politično in ekonomsko moč nemške manjšine so skušale slovenske in jugoslovanske oblasti omejiti, pri čemer pa niso bile preveč uspešne. V tridesetih letih se je nemška manjšina pretežno nacificirala, med vojno sodelovala v okupacijskem aparatu in raznarodovanju Slovencev, po vojni pa so pripadniki nemške manjšine večinoma zbežali ali bili izgnani. Za oba naroda je bil poraz, da nista zmogla skupnega življenja na istem

prostoru (čeprav je takih primerov v Evropi žal še mnogo), vendar se ne sme pozabiti, kaj so bili v tem tragičnem mednacionalnem obračunu z globokimi zgodovinskimi koreninami vzroki in kaj posledice. V zvezi z nemško manjšino danes ni bistveno razjasnjevanje zgodovinskih dejstev, ki so obdelana, ampak aktualno politično vprašanje. To pa zadeva vprašanje (vračanja) premoženja, vprašanje ponovne vzpostavitve nemške (t.i. "staroavstrijske") manjšine in v tem kontekstu vprašanje slovensko-avstrijskih odnosov.

Marjan Drnovšek - Slovenski izseljenci v Evropi ob izbruhu druge svetovne vojne. - Slovenski izseljenci v zahodnoevropskih državah - v največjem številu so živeli v Nemčiji, Franciji, Belgiji in na Nizozemskem - so se srečali z vojno, preden je bila napadena Jugoslavija aprila 1941. V domovini so mnogi pisali o njihovi usodi, bolj v temačnih kot svetlih tonih. Med njimi najdemo razmišljajoče, kot so bili Edvard Kocbek, France Omahen, Alojzij Kuhar, Kazimir Zakrajšek, Bogo Grafenauer, Viktor Plestenjak. Slovenci v Nemčiji so pridih vojne začutili po nastopu nacizma 1933, saj je bila nacistična ideologija kot totalitarna nenaklonjena tujim etničnih skupinam, v konkretnem vojnem stanju pa so bili od 1.9.1939. Na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji pa so spoznali okupatorjev režim spomladi 1940. Večina je nadaljevala delo v rudnikih, mnoge so odpeljali na prisilno delo v Nemčijo, marsikoga so odvedli v koncentracijsko taborišče. Zlasti levičarsko usmerjeni so se vključili v odpor v posameznih državah, nekatere so aretirali, zaprli in ustrelili kot talce. Prepovedano je bilo tudi društveno življenje.

:: Sicer glej še: - [Arhivi](#) -

Fototeke Gorenjskega muzeja Kranj, Koroškega pokrajinskega muzeja (KPM) Slovenj Gradec, Muzeja novejše zgodovine (MNZ) Ljubljana, Muzeja narodne osvoboditve Maribor, tednikov Demokracija in Mladina.

Arhivi: Arhiv Slovenije, Koroškega pokrajinskega muzeja Slovenj Gradec, Gorenjskega muzeja Kranj, Nadškofijski arhiv Ljubljana.

Zasebni arhivi: Aleks Leo pl. Vest, Lado Cvetko, Franciška Kožar, Milko Mikola, Ivo Žajdela.

Objavljeni viri in izbrana literatura:

- Ahačič Draga: Osvobodilna ali državljanska vojna, Ljubljana 1992.
- Alpen - Adria. Zur Geschichte einer Region, Celovec - Ljubljana - Dunaj 2001.
- Ambrožič Lado-Novljan: Pohod Štirinajste, Ljubljana 1978.
- Ambrožič Lado-Novljan: Po čem je zmaga, Maribor 1988.
- Auschwitz - Birkenau = (Oswiecim - Brzezinka) : KL koncentracijsko taborišče: zbornik, Maribor 1982.
- Barker Thomas: Socialni revolucionarji in tajni agenti, Koroški slovenski partizani in britanska tajna služba, Ljubljana 1991.

- Biber Dušan: Nacizem in Nemci v Jugoslaviji 1933-1941, Ljubljana 1966.
- Bili so uporni: Ljubljana 1981.
- Brez milosti, Ljubljana 1999.
- Bitka kakor življenje dolga, Ljubljana 1978.
- Bučar France: Ujetniki preteklosti, Ljubljana 1995.
- Bučar France: Usodne odločitve, Ljubljana 1988.
- Butler Rupert: Ilustrirana zgodovina gestapa / Ferenc Tone: Gestapo v Sloveniji, Murska Sobota 1998.
- Cvirn Janez / Rihter Andreja: Biser na Savinji, Celje 1993.
- Cvirn, Janez: Trdnjavski trikotnik: politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem 1861 - 1914, Maribor 1997.
- Čepič Zdenko: Agrarna reforma in kolonizacija v Sloveniji 1945-1948, Ljubljana 1995.
- Črna knjiga komunizma, Zločini, teror in zatiranje (več avtorjev), Ljubljana 1999.
- Dachau: fotografije in risbe iz koncentracijskega taborišča s komentarjem, Celje 1999.
- Dahauski procesi (zbornik), Ljubljana 1990.
- Deželak-Barič Vida: Organizacijsko vprašanje Komunistične partije Slovenije 1941-1945, doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Ljubljana 1999.
- Dežman Jože, Vurcer Jože: Po sili vojak: nasilna mobilizacija Slovencev v nemško vojsko - okupatorjev zločin, Celje 1990.
- Dežman Jože: Gorenjski železničarji, antropološka skica, Borec 1996, št. 548-550.
- Dežman Jože: Talci zgodovine, Množične smrti na Slovenskem, 29. posvetovanje slovenskih zgodovinarjev, zbornik referatov, Ljubljana 1999
- Dežman Jože: Puklavec Ludvik; Žnidarič Marjan: Nemška mobilizacija Slovencev v drugi svetovni vojni, Celje 2001.
- Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji, Ljubljana 1962, 1964, 1966, 1968, 1978, 1981, 1989.
- Dokumenti o razvoju ljudske oblasti, uredil Makso Šnuderl, Ljubljana 1949.
- Dokumenti slovenstva, Ljubljana 1994.
- Dokumenti VOS, NZ in pravosodja 1941-1945, Ljubljana 1976.
- Dolinar France M., Grieser-Pečar Tamara: Rožmanov proces, Ljubljana 1996.
- Dornik-Šubelj Ljuba: OZNA za Slovenijo, Ljubljana 1999.
- Enciklopedija druge svetovne vojne, Ljubljana 1982.
- Enciklopedija Slovenije, zvezek 1-15, Ljubljana 1987 - 2001.
- Fajdiga Mirko: Bračičeva brigada, Maribor 1994.
- Fajdiga Mirko: V objemu človečnosti, Partizansko zdravstvo na Slovenskem 1941-1945, Ljubljana 1998.
- Fajdiga Mirko: Zidanškova brigada, Maribor 1985.

- Farne spominske plošče, Ljubljana 2000.
- Ferenc Tone: Satan, njegovo delo in smrt, Ljubljana 1979.
- Ferenc Tone: Muzej slovenskih izgnancev v Brestanici, Maribor 1971.
- Ferenc Tone: Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941 - 1945, Maribor 1968.
- Ferenc Tone: Viri o nacistični raznarodovalni politiki v Sloveniji 1941-1945, Maribor 1980.
- Ferenc Tone: Ljudska oblast na Slovenskem, 1. knjiga, Ljubljana 1986, 2. knjiga, Ljubljana 1985, 3. knjiga, Ljubljana 1991.
- Ferenc Tone: The Austrians and Slovenia during the Second World War, Conquering the Past, Detroit 1989.
- Ferlež Ivan: Druga grupa odredov in štajerski partizani, Ljubljana 1972.
- Filipič France: Pohorski bataljon - poglavje iz zgodovine narodnoosvobodilne borbe v severovzhodni Sloveniji, 5. izdaja, Ljubljana 1979.
- Filipič France: Slovenci v Mauthausnu, Ljubljana 1998.
- Forte Karel-Marko Selin: Nič več strogo zaupno II, Ljubljana 1978.
- Fotografski dokumenti o boju Komunistične partije, pet zvezkov.
- Gabrič Aleš: Socialna in kulturna revolucija, Ljubljana 1995.
- Gestrin Ferdo: Svet pod Krimom, Ljubljana 1993.
- Godeša Bojan: Kdor ni z nami, je proti nam - slovenski izobraženci med okupatorji, Osvobodilno fronto in protirevolucionarnim taborom, Ljubljana 1995.
- Gorenjska v boju, trpljenju, miru in svobodi, Kranj 1955.
- Gorenjski partizan: Gorenjski odred 1942-1945, Kranj, 1992.
- Grgič Silvo: Zločini okupatorjevih sodelavcev : monografija v treh knjigah. Ljubljana 1995-2002.
- Guček Milan: Pekoči sneg, Šercerjeva brigada 2. del, Ljubljana 1984.
- Guggenbichler Silvia, Zausnig Josef: Für das Erinnern - gegen das Vergessen. Eine "Spurensicherung". Rekonstruktion von Fremd-, "Zwangs-" und Kriegsgefangenenarbeit zwischen 1938 und 1945, am Beispiel von NS-Wirtschaftsprojekten, im "südlichsten" Gau des Deutschen Reiches, disertacija, Celovec.
- Guštin Damijan: Rast in razvoj slovenske partizanske vojske v prvi polovici leta 1942 in krajevni ter socialni izvor njenih borcev, magistrska naloga, Ljubljana 1986.
- Guštin Damijan: Prebivalstvo Slovenije v okupatorjevih zaporih - vloga zaporov v okupacijski politiki, položaj jetnikov in raznolikost razmer v položaju političnih jetnikov in kriminalcev, doktorska disertacija, Ljubljana 1998.
- Hribar Spomenka: Krivda in greh, Maribor 1990.
- Ilustrirana zgodovina Slovencev, Ljubljana 1999.
- Iz arhivov slovenske politične policije [UDBA, OZNA, VOS], Ljubljana 2002.

- Jeločnik Nikolaj: Stalinistična revolucija na Slovenskem: 1941-1945, Rim, 1994.
- Jesen 1942, Korespondenca Edvarda Kardelja in Borisa Kidriča, Ljubljana 1963.
- Junaška Ljubljana Ljubljana 1985, 1. in 2. knjiga.
- Karner Stefan: Steiermark im dritten Reich 1938-1945, Gradec 1986.
- Karner Stefan: Die deutschsprachige Volksgruppe in Slowenien, Celovec-Ljubljana-Dunaj 1998.
- Karner Stefan: Kärntens Wirtschaft 1938-1945 unter besonderer Berücksichtigung der Rüstungsindustrie, Celovec 1976.
- Klanjšček Zdravko: Deveti korpus slovenske narodnoosvobodilne vojske : 1943-1945, Ljubljana 1999.
- Klanjšček Zdravko: Oris narodnoosvobodilne vojne 1941 - 1945 na Slovenskem, Ljubljana 1989.
- Kliče Glavni štab, Ljubljana 1972.
- Ključne značilnosti slovenske politike v letih 1929-1955: znanstveno poročilo, Ljubljana 1995.
- Klun Albert: Prekomorci v narodnoosvobodilni vojni, Ljubljana 1980.
- Kokalj Kočevar Monika: Gorenjski domobranec, Ljubljana 2000.
- Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji, Borec št. 12, 1986.
- Koroška krajina 1945-1953 (katalog k istoimenski razstavi v Koroškem pokrajinskem muzeju), Slovenj Gradec 1991.
- Kosovel Anton: Zemlja, rod, kri, Borec, 1999, št. 570-572.
- Krese Srečko: Naprej, zastava Slave, Celje 1990.
- Križnar Ivan: Jeseniško okrožje med nacistično okupacijo in narodnoosvobodilnim bojem, Ljubljana 2000.
- Linasi Marjan: Antifašistično in narodnoosvobodilno gibanje na Koroškem 1938-1945, Ljubljana 1990.
- Linasi Marjan: Anton Ikovic, Koroško partizansko zdravstvo, Ljubljana 1985.
- Linasi Marjan: Koroške partizanske enote, magistrska naloga, Filozofska fakulteta Ljubljana 1999.
- Linasi Marjan: Žrtve druge svetovne vojne na območju mestne občine Slovenj Gradec, Slovenj Gradec 2002.
- Lindsay Franklin: Ognji v noči, Z OSS in Titovimi partizani v medvojni Jugoslaviji, Ljubljana 1998.
- Markeš Janez: Točka nacionalnega nesporazuma, Ljubljana 2001.
- Messner Janko: Morišče Dravograd 1941-1945, Celovec 1997.
- Mikola Milko: Sodni procesi na Celjskem, Celje 1995.
- Mikola Milko: Zaplembe premoženja v Sloveniji v letih 1943-1952, Celje 1999.

- Mikola Milko: Delo kot kazen : izrekanje in izvrševanje kazni prisilnega, poboljševalnega in družbeno koristnega dela v Sloveniji v obdobju 1945-1951, Celje 2002.
- Mikola Milko: Dokumenti o kulaških procesih na Celjskem, 1999.
- Mikola Milko: Notranji sovražniki v dokumentih okrajnih partijskih komitejev z območja Zgodovinskega arhiva v Celju, Celje, 1998.
- Mlakar Boris: Slovensko domobranstvo od ustanovitve do umika iz domovine: doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Ljubljana 1999.
- Mlakar Boris: Domobranstvo na Primorskem (1943-1945), Ljubljana 1982.
- Mobilizacija Gorenjcev v nemško vojsko 1943-1945, Kranj 1999.
- Munda, Mirko: V imenu ljudstva - tragične usode in stiske ljudi ob povojnih nacionalizacijah in zaplembah premoženja v Sloveniji, Maribor 1990.
- Narodnoosvobodilna vojna na Slovenskem 1941-1945, 3. izd., Ljubljana 1978.
- Naša partizanska pesem, Ljubljana 1980.
- "Nemci" na Slovenskem 1941-1995, 2. izdaja, Ljubljana 2002.
- Nešović Branimir, Janko Prunk, 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1993.
- Od vzhodne fronte do Slovenije : Slovenci v enotah NOVJ, ustanovljenih v ZSSR, Ljubljana 1994.
- Odpor 1941. Zbornik s posveta ob 60. obletnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda, Ljubljana 2001.
- Ozadje slovenskega pravosodja 1945-1950, Ljubljana 1995.
- Pesmi. Natisnila okrožna tehnika Komunistične partije Slovenije 1943, ponatis 1975.
- Petek Jože, Škrabar Stane-Braškar, S XIV. divizijo, 4. izdaja, Ljubljana 1979.
- Poslovilna pisma žrtev za svobodo, 3. razširjena in dopolnjena izd., Maribor 1978.
- Povojna zgodovina na Slovenskem, Slovenj Gradec 1992 (zbornik referatov s simpozija v Koroškem pokrajinskem muzeju).
- Prinčič Jože: Povojne nacionalizacije v Sloveniji 1945-1963, Novo mesto, 1994.
- Prispevki za novejšo zgodovino, Ljubljana 1997 (Ferenčev zbornik).
- Prispevki za novejšo zgodovino, Ljubljana 1996, št. 1-2 (gradivo s simpozija o žrtvah 2. svetovne vojne, ki je bil na gradu Snežnik).
- Puhar Alenka: Slovenski avtoportret 1918-1991, Ljubljana 1992.
- Pust Ingomar: Titostern über Kärnten, Klagenfurt 1984.
- Ravensbrück FKL: žensko koncentracijsko taborišče, Ljubljana 1975.
- Repe Božo: Liberalizem na Slovenskem, Borec 9-10, 1992.
- Repe Božo: Naša doba, Ljubljana 1995.
- Saje Franček: Belogardizem, 2. izdaja, Ljubljana 1952.
- Sirc Ljubo: Med Hitlerjem in Titom / Ljubo Sirc, Ljubljana 1992.

- Sirc Ljubo: Resnična borba za svobodo : množično ubijanje - čast ali sramota za Slovence?, Kranj, 1995.
- Slovenija 1941-1948-1952 - Tudi mi smo umrli za domovino: zamolčani grobovi in njihove žrtve, Ljubljana 2000.
- Slovenska kronika XX. stoletja, Ljubljana 1995-1996 - 2 zvezka.
- Slovenski upor 1941. Osvobodilna fronta slovenskega naroda pred pol stoletja. Zbornik referatov na znanstvenem posvetu v dneh 23. in 24. maja 1991 v Ljubljani, Ljubljana 1991.
- Slovensko-italijanski odnosi 1880-1956 : poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije = I rapporti italo-sloveni 1880-1956 : relazione della commissione storico-culturale italo-slovena = Slovene-Italian relations 1880-1956 : report of the Slovene-Italian historical and cultural commission, Ljubljana 2001.
- Spomni se, tovariš (letnica izdaje ni navedena)
- Stanič Gojko: Socialno razredna sestava članstva Zveze komunistov Slovenije in Zveze komunistov Jugoslavije od 1919. do 1977. leta, interno delovno gradivo, Ljubljana 1977.
- Stanič Gojko: Članstvo revolucionarne avantgarde, Ljubljana 1982.
- Strle Franci, Veliki finale na Koroškem, 2. izdaja, Ljubljana 1977.
- Strugar Vlado: Jugoslavija 1941-1945, Ljubljana 1980.
- Šinkovec Stane: Begunje. Nemška okupacija 1941-1945. Kranj 1995.
- Temna stran meseca : kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945-1990 : zbornik člankov in dokumentov, Ljubljana 1998.
- Tišler Janko: Mauthausen na Ljubelju : koncentracijsko taborišče na slovensko-avstrijski meji, 1995.
- Vodušek Starič: Jera: Prevzem oblasti 1944-1946, Ljubljana 1992.
- Vresnik Drago: Tretja brigada VDV-NO, Ljubljana 1988.
- Zbornik fotografskih dokumentov o razvoju in delovanju VOS OF Slovenije 1941 - 1944, Ljubljana 1984.
- Zgodovina Slovencev, Ljubljana 1979.
- Zrimec Stanko: Domovi v Sloveniji, porušeni 1941-1945 (geografska razprostranjenost), Geografski vestnik, časopis za geografijo in sorodne vede, letnik XX-XXI, 1948-1949, str. 269-274.
- Žajdela Ivo: Komunistični zločini na Slovenskem, Ljubljana 1991.
- Žerjavić Vladimir, Gubici stanovništva Jugoslavije u drugom svetskom ratu, Zagreb 1989.
- Ževart Milan: Izganjanje Slovencev na Štajerskem in Koroškem 1941 - 1945, Maribor 1991.
- Žnidarič Marjan: Do pekla in nazaj: nacistična okupacija in narodnoosvobodilni boj v Mariboru, Maribor 1997.

VLADIMIR GAJŠEK
SVOBODA BANDITIZMA

I. izdaja, 2010

založila in izdala
Intelyway webmedia

za založbo
Vladimir Gajšek

uredil
Vladimir Gajšek

jezikovni pregled
Vladimir Gajšek
Vid Gajšek

opremil in tehnično uredil
Vid Gajšek

ilustrator
Vid Gajšek

© Intelyway webmedia, 2010, Ljubljana

E✉ vladimir.gajsek@intelyway.com

E✉ vid.gajsek@intelyway.com

